

Barn till frihetsberövade föräldrar

Intervjustudie med professionella

BLERTA HAJZERI
ERANDA AJVAZI

BARN TILL FRIHETSBERÖVADE FÖRÄLDRAR

INTERVJUSTUDIE MED PROFESSIONELLA

**BLERTA HAJZERI
ERANDA AJVAZI**

Ajvazi, E & Hajzeri, B. Barn till frihetsberövade föräldrar. *Examensarbete i socialt arbete. 15 högskolepoäng*. Malmö universitet: Fakulteten för hälsa och samhälle, institutionen för socialt arbete, 2023.

Abstrakt

Barn vars förälder är frihetsberövad är en dold grupp i samhället som inte uppmärksammas. Dessa barn går därför miste om den hjälp som de behöver för att vardagen ska underlättas. Syftet med denna studie är att få en bredare förståelse för hur ett barn påverkas av att ha en förälder som är frihetsberövad. Detta utifrån vilken påverkan separationen mellan barnet och dess förälder har, utifrån ett emotionellt och beteendemässigt perspektiv men även utifrån hur vardagslivet i olika aspekter påverkas av att ha en frihetsberövad förälder. Studien är en kvalitativ studie där vår empirin till vår studie bygger på fyra semistrukturerade intervjuer med två intervjupersoner från Solrosen, en intervjuperson från Buff samt en forskare inom området. Det är intervjupersonernas erfarenhet som studien grundar sig i. Vi har utgått från tidigare forskning samt anknytningsteorin för att bearbeta och analysera resultaten. Det som framförs i resultat- och analysdelen är främst att alla barn påverkas på olika sätt och att det inte finns ett klart svar. Svaret på vårt syfte varierar och beror på relationen barnet har till den frihetsberövade föräldern.

Nyckelord: barn, frihetsberövade föräldrar, separation

CHILDREN TO INCARCERATED PARENTS

INTERVIEW STUDY WITH PROFESSIONALS

**BLERTA HAJZERI
ERANDA AJVAZI**

Ajvazi, E & Hajzeri, B. Children to incarcerated parents. *Degree project in social work. 15 högskolepoäng*. Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of social work. 2023.

Abstract

Children whose parents are incarcerated are a hidden group in society that is often overlooked. These children therefore miss out on the help they need to make everyday life easier. The purpose of this study is to gain a broader understanding of how a child is affected by having a parent who is incarcerated. This is based on the impact of the separation between the child and its parent, based on an emotional and behavioral perspective, but also based on how everyday life is affected in various aspects by having an incarcerated parent. The study is a qualitative study where our empirical evidence for our study is based on four semi-structured interviews with two interviewees from Solrosen, one interviewee from Buff and one researcher in the field. It is the experience of the interviewees that the study is based on. Previous research has been gathered and the attachment theory to process and analyze the results. What is presented in the results and analysis section is mainly that all children are

affected in different ways and that there is no clear answer. The answer to our purpose varies and depends on the relationship the child has with the detained parent.

Keywords: children, incarcerated parents, separation

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Problemformulering	4
1.2 Syfte	5
1.3 Frågeställningar	5
1.4 Avgränsning	5
1.5 Begreppsdefinitioner	5
2 Tidigare forskning	6
2.1 Separation utifrån beteende och emotion	6
2.2 Påverkan på vardagslivet	7
3 Teori	9
3.1 Anknäytningsteori	9
3.2 Stämplingsteori	11
3.3 Stigmateori	11
4 Metod	14
4.1 Val av metod	14
4.2 Informationssökning	14
4.3 Urval av respondenter	15
4.4 Tillvägagångssätt	16
4.5 Bearbetning och analys av material	17
4.6 Förtjänster och begränsningar	18
4.7 Metoddiskussion	19
4.8 Etiska överväganden	19
4.9 Arbetsfördelning	20
5 Resultat och analys	21
5.1 Separationen utifrån beteende och emotion	21
5.2 Påverkan på vardagslivet	26
5.2.1 Mer ansvar i vardagen	26
5.2.2 Kriminalitet i generation	27
5.2.3 Stigmateori	29
5.2.4 Skola och utbildning	31
5.2.5 Lugnare vardag	32
5.2.6 Relationer	33
6 Diskussion	35
7 Referenser	37
Bilaga 1	39
Bilaga 2	40
Bilaga 3	40

1 Inledning

Varje år har 8000 barn och ungdomar en förälder eller föräldrar som sitter i fängelse. Över 30 000 barn och unga om man räknar in de föräldrar som har frivård. Artikel 3 i barnkonventionen säger att barnets bästa ska beaktas i första hand när det handlar om åtgärder som rör barn. Detta är en viktig utgångspunkt när det handlar om barn vars föräldrar är frihetsberövade för att kunna se vad för stöd som barnet behöver. Även artikel 9 är relevant då den betonar vikten av att barn ska ha rätt till att träffa båda sina föräldrar regelbundet. (Socialstyrelsen 2018)

När ett barn separeras från sin förälder på grund av att föräldern blivit frihetsberövad så uppstår många olika behov hos barnet. Exempel på vad det kan vara för behov som behöver bli tillgodosedda är boende och att någon har ansvar över den dagliga omsorgen. För att barn ska kunna få dessa behov tillgodosedda är det viktigt att de som kommer i kontakt med den intagne har information om att de har barn. Den första separationen mellan ett barn och sin förälder sker när föräldern blivit häktad och det är därför viktigt att barnen lyfts fram från start. (Barnombudsmannen 2004).

1.1 Problemformulering

Björkhagen Turesson (2009) skriver i sin avhandling om hur barn i så stor utsträckning straffas för att deras mödrar har begått ett brott. Även hur samhällets stödsystem missat att se dessa barn, till och med när de bett om hjälp. För att ett barn ska få chansen till en bra utveckling spelar en del faktorer en central roll. Exempel på detta är pålitliga och stadiga relationer som är förutsägbara under barnets uppväxt, detta för att man ska känna förtroende samt ha en trygghet i sitt levnadssätt (Björkhagen Turesson 2009). De barn som får en förälder frihetsberövad kan drabbas av olika konsekvenser. Situationen påverkar främst barnet men också de andra familjemedlemmarna och likaså, familjeklimatet. Föräldrarnas förutsättningar till föräldraskap påverkas och leder i sin tur till ogynnsamma tillstånd för barnens välbefinnande. Det orsakar omväxling i vardagen och kan resultera i oro för barnet och oantagligt ansvarstagande som därefter kan ge svåra upplevelser. På kort och lång sikt kan det medföra besvärighet i skolan, barnets hälsa men även andra negativa konsekvenser (Socialstyrelsen 2018).

En frihetsberövad förälder är en av flera förluster som dessa barn får genomgå. Det sociala kapitalet går förlorat, som ovan nämnd brister även familjerelationerna likaväl föräldrarnas stöd och tillsyn till barnen. Det ekonomiska kapitalet försämras och är inte sig likt eftersom en bidragande inkomst till hushållet bortfaller. Stigma från samhället dras över familjen och känslan av skam uppstår (Sheehan & Levine 2011). Forskning har visat att barn har svårigheter med att anpassa sig till sin nya levnadssituation utan sin förälder och att dessa svårigheter delvis handlar om saknaden och övergivenheten av föräldern (Hellfeldt et al 2018).

Svårigheterna och livskvaliteten för barn med frihetsberövade föräldrar skiljer sig i en större utsträckning i jämförelse med barn som inte har en förälder i fängelse. Resultatet på en forskning visar att barn med en fängslad förälder får mycket sämre resultat i skolan. Det är även mer förekommande för dessa barn att begå brott. Barn till frihetsberövade av det kvinnliga könet har en större tendens att bli gravida i tidig ålder till skillnad från barn utan fängslad förälder (Dobbie 2018).

Enligt Socialstyrelsen (2018) behöver socialtjänsten fler kunskapshöjande insatser för att bättre kunna tillgodose dessa barns behov. Ökad kunskap kring detta är också viktigt för att förbättra samarbetet med andra aktörer som är i kontakt med dessa barn, som exempelvis Kriminalvården och skolan. Barnombudsmannen (2004) lyfter att denna målgrupp behöver lyftas fram för att på så sätt kunna erbjuda de den hjälp och stöd som behövs.

Då dessa barn kan, som vi tidigare nämnt, missas att se har vi med detta arbete valt att fokusera på just dem. Vi vill belysa på vilket sätt just barnet påverkas av denna process för att sprida kunskap så att dessa barn i sin tur kan få den hjälp de behöver.

1.2 Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka på vilket sätt ett barn påverkas av att ha en förälder som är frihetsberövad. Detta utifrån vilken påverkan separationen mellan barnet och dess förälder har, utifrån ett emotionellt och beteendemässigt perspektiv men även utifrån hur vardagslivet påverkas.

1.3 Frågeställningar

- Hur upplever professionella inom området att barn, vars föräldrar är frihetsberövade, påverkas av separationen, utifrån ett emotionellt och beteendemässigt perspektiv?
- Hur upplever professionella inom området att vardagslivet påverkas hos barn vars föräldrar är frihetsberövade?

1.4 Avgränsning

Studien omfattar intervjuer med följande: Buff Malmö, Solrosen Göteborg och forskare inom området, Annelie Björkhagen Turesson. Det är därför deras upplevelser som arbetet utgår ifrån.

1.5 Begreppsdefinitioner

Barn

Begreppet barn i denna studie betraktar vi som barn mellan åldrarna 0-18 år.

Vardagsliv

I denna studie kommer vi att använda oss av begreppet "vardagsliv". När vi skriver om detta begrepp syftar vi på följande: vardagen, skola, relationer och ansvar.

2 Tidigare forskning

2.1 Separation utifrån beteende och emotion

Det finns ett flertal långsiktiga problem som kan kopplas till barn vars förälder är frihetsberövad. Barnets välbefinnande, sociala relationer och skolgång är exempel på dessa långsiktiga problem. Det som kan ligga till grund för dessa olika problem är barnets trauma i samband med separationen från sin förälder (Hellfeldt et al 2018). Separationen från föräldern ger barnet en känsla av förlust som också kan sammankopplas till barnets rädsla för skuld och skam (Socialstyrelsen 2018). Detta är känslor som inte bara påverkar barnet utan hela familjen. Dessa barn blir därför en tyst grupp som inte många uppmärksammar (Hellfeldt et al 2018).

Poehlmann et al (2021) skriver i sin studie om vikten av att en förälder ska prata med barnet om att föräldern är frihetsberövad genom att berätta "den enkla sanningen". Barn tar ofta reda på deras förälders gripande på egen hand genom att exempelvis vittna själva gripandet, hälsa på sin förälder på fängelset och höra andra vuxna prata. Men även genom att exempelvis andra berättar det för barnet direkt. Detta menar författarna kan leda till ännu mer förvirring och det kan stärka känslan av att ha förlorat sin förälder. Vikten av att vara ärlig med barn kring situationen lyfts även upp av Long et al (2021) då de menar på att barnen annars kommer att försöka hitta sina egna svar som sedan kan leda till felaktiga slutsatser. De måste få utrymme för att uttrycka sina tvivel och bekymmer annars lämnas de att bära på bördan i sin ensamhet.

Hellfeldt, Nylander och Källström (2018) tar upp att när den ena föräldern blir frihetsberövad kan detta innebära en stor belastning på den andra föräldern. Det blir exempelvis en stor belastning ekonomiskt, då en inkomst försvinner, men även på själva föräldraskapet. De tar upp att dessa barn inte känt sig lika älskade till skillnad från barn som inte växer upp med en förälder som är frihetsberövad. Detta menar författarna kan leda till anknytningsproblematik. Socialstyrelsen (2018) tar också upp att det kan påverka anknytningen och menar på att barnet känner sig övergiven och sviken av föräldrarna och att det kan kopplas till en otrygg anknytning.

Björkhagen Turesson (2009) skriver i sin avhandling att alla barn som varit med i hennes undersökning har blivit exponerade för stress och risk för att deras mödrar blivit frihetsberövade. Denna stress kan lindras om barnet har kontinuerlig kontakt med sin mor. Vikten av en tät kontakt till sin förälder tar även Sheehan och Levine (2011) i sin rapport och menar på att dessa barn har större benägenhet att hantera situationen bättre. Författarna tar även upp att det har visat sig ha en större risk för de barn som separerats från föräldern i ung ålder. Long et al (2021) lyfter upp också upp i sin rapport att positiva relationer samt ett hållbart band med föräldern är väsentligt för barnets hälsa och välbefinnande

Björkhagen Turesson (2009) tar även upp att det är lättare för barn att hantera att deras förälder är frihetsberövad och samtidigt övervinna situationen om de har en positiv syn på sig själva. De barn som varit med i studien har visat en god intellektuell och beteendemässig funktion, detta trots att de saknat förebilder. Det diskuteras att en bidragande faktor till detta kan vara att deras mödrar motiverat sina barn till att välja vägar i livet som gynnar dem. En viktig slutsats Björkhagen Turesson (2009) drar i sin avhandling är att barnen drabbas först och främst på ett känslomässigt plan och en viktig anledning till att barn inte kunnat

återhämta sig från detta är avsaknaden av stöd. Att agera ut sina känslor genom reaktivt beteende, vilket visas i aggression, är vanligt bland dessa barn. Detta kan i längden leda till sämre funktion hos barnet och risk för att barnet själv hamnar i fängelse i framtiden.

Barnombudsmannen (2004) skriver i sin rapport om vanliga krisreaktioner som uppträder hos barn vars förälder har blivit taget ifrån dem. Dessa krisreaktioner kan bland annat vara skuld, ilska, nedstämdhet, koncentrationssvårigheter med mera. Bland dessa förekommer också kroppsliga symtom, till exempel magont samt huvudvärk. Skolpresentationer försämras och relationer till kamrater blir försvårade. Känslan att av att känna sig oälskad och värdelös tas också upp.

Socialstyrelsen (2018) skriver i sin rapport om att barn, vars förälder begår ett brott och därefter döms för det, också kan uppleva att de själva blir straffade. Det lyfts i Kjellströms, Reinkes och Eddys (2018) att barn kan känna att de blir dömda av klasskamrater, lärare, grannar och andra i samhället. Författarna lyfter också fram att barn vars förälder är frihetsberövad har större risk för att visa ett mer externt beteende till skillnad från barn som inte har en förälder i fängelse. Detta kan i sin tur leda till beteendeproblematik för vissa barn. Detta lyfts även upp i Socialstyrelsen (2018) rapport där de även tar upp att barn med denna typ av bakgrund riskerar att fara illa och kan råka ut för psykisk ohälsa och svårigheter med relationer. Barnen behöver känna en trygghet och ha ett nätverk med vuxna de kan känna tillit till utöver sina vårdnadshavare.

2.2 Påverkan på vardagslivet

Barnombudsmannen (2004) uttalar sig i sin rapport om barns vardagsliv efter att deras förälder har blivit frihetsberövad. En del barn har fått leva och växa upp med föräldrar i kriminalitet där bråk och droger har varit en förekommande faktor. Daquin et al (2023) skriver i sin forskning om hur det kan störa familjelivet och att det kan lämna negativa barndomsupplevelser för barn vars förälder är frihetsberövad. Barnombudsmannen (2004) menar på att när föräldern därefter har hamnat på anstalt, har somliga barn upplevt vardagslivet som lugnare. Barn har i sådana fall uttryckt att de nu vet vart de har sin förälder och också hoppats på en mer fridfull tid efter frigivningen. Barnen drömmer om ett lugnare hem och en positivt förändrad förälder efter straffet.

Nesmith & Ruhland (2008) har till sin studie intervjuat 34 barn vars föräldrar är frihetsberövade för att bland annat undersöka hur det påverkat deras familje- och vänskapsrelationer och själva skolupplevelsen. Författarna tar upp vikten av att faktiskt förstå barnets problem och perspektiv för att i sin tur kunna ge det stöd och hjälp som barnet behöver. Även i denna studie tas det upp att barn kan känna skuld och skam över situationen och att de därför väljer att inte berätta för andra om sin förälder som är fängslad och vill alltså hålla det hemligt. Sheehan och Levine (2011) skriver i sin rapport att skuld och skam skapar en social isolering som leder till att dessa barn inte uppmärksammas och i sin tur kan lida av utvecklingsproblem. Vidare tas det upp att det kan påverka skolgången mot det sämre och att det kan ge kognitiva och emotionella utvecklingsförseningar. Social isolering tas även upp i Leeson & Morgans (2019) studie där de skriver om att det är ett resultat av att barn försöker handskas med sina egna befintliga problem i sin ensamhet. Detta på grund av att de känner sig stigmatiserade av omgivningen och omgivningens negativa omdömen kring deras familjesituation. Författarna lyfter även fram att dessa barn kan undvika att dela negativa saker med sin förälder som är på utsidan för att inte oroa dem ännu mer. Även Poehlmann et al (2021) lyfter fram hur social stigma kan påverka barnet på så sätt att de inte känner sig bekväma att diskutera sin förälders situation. Leeson & Morgan (2019) skriver vidare om att

chansen att utsättas för stigmatisering är mindre om man håller sig undan och inte drar till sig mycket uppmärksamhet vilket i sin tur leder till social isolering. Detta kan gå så långt att barnet inte vill diskutera sin situation med närstående heller, allt för att bevara familjens hemlighet.

Daquin et al (2023) skriver i sin forskning om att barn vars förälder är frihetsberövad har större risk för att själv utveckla ett kriminellt beteende. Det lyfts även fram att det är större chans att dessa barn betraktas som kriminella också på grund av deras förälder. Författarna menar på att kriminalitet inte har genetiska anlag som leder till kriminella handlingar utan att det handlar om hur personen interagerar med sin omgivning och hur personen låter sin utveckling påverkas.

Leeson & Morgan (2019) lyfter fram i deras studie att när ett barns förälder åker in i fängelse kan det leda till att barn tar mer ansvar i hemmet. Barnen är med och hjälper till den föräldern som är kvar på utsidan med hushållssysslor då de är måna om sin förälder samt oroliga. De lyfter även fram att det äldre syskonet tar hand om sina yngre syskon med saker som exempelvis hämta och lämna från skolan och lägga dem till sängs men även mycket annat. Barnet går in i en föräldrarroll som kan komma att påverka barnets utveckling på ett negativt sätt, detta genom att påverka barnets välbefinnande och utbildning.

3 Teori

3.1 Anknytningsteori

Anknytning har en stor roll i människans uppväxt men även i vuxen ålder. För människan är det viktigt med relationer som vi bygger upp och försöker bevara. Relationerna kan vara till familjemedlemmar, vänner, partner och kollegor som vi knyter an till. Anknytningsteorin är en förklaring på hur människan skapar kontakt och band till personer i sin omgivning. Teorin ger oss en uppfattning samt förståelse på hur man reagerar emotionellt och hur beteendet uppvisas i nära relationer. Man kan tyda en persons anknytningsstil främst när relationen sätts på prov och utmanas, anknytningssystemet provoceras och sätts alltså igång (Kaiser & Lundberg 2018).

Anknytningsteorin utvecklades av psykiatrikern John Bowlby. Anknytningsteorin redogör för hur ett barn redan från födseln utvecklar behovet att anknyta sig an till sina föräldrar samt andra viktiga närstående. Från att ett barn föds menar Bowlby att de olika anknytningsrelationerna i allmänhet samt förväntningarna på anknytningspersoner blir tillgängliga för barnet. Redan från födseln regleras detta mentalt från spädbarnet med hjälp av de inre arbetsmodellerna som barnet utformar. Utgångspunkten för hur dessa arbetsmodeller utformas beror på hur deras samspel med anknytningspersonen är. Bowlby anser att de inre arbetsmodellerna bör inkluderas som en del av barnets anknytningssystem. Detta skall sammansmältas i samband med att barnet får fler erfarenheter med föräldern kopplat till anknytningsrelevanta sammanhang (Broberg 2006).

Inre arbetsmodeller är begreppet Bowlby talar om och handlar om mentala representationer av den allmänna verkligheten, speciellt perspektivet som rörde verkligheten som var betydelsefull ur överlevnads- och reproduktionssynpunkt. Anknytningspersonen bildar basen för arbetsmodellen när det gäller andra. Det som kommer att bli väsentligt och avgörande för hur barnets modell kommer att utvecklas av andra är deras erfarenheter av vem denna person är, var den berörda kan orienteras samt hur denne kan förväntas svara på olika signaler på fara som på barnets signaler. Huruvida barnet och dess beteende är acceptabelt eller inte hos anknytningspersonen är en central del för modellens utveckling av "självet". Det gemensamma för de två modellerna, alltså av "andra" och "självet", är att kunna förutse ifall anknytningspersonen är tillgänglig eller inte om barnet skulle söka stöd (Broberg 2006).

En vägande aspekt av "självets" arbetsmodell är vilket värde barnet uppfattar för sig själv och sitt vardagliga beteende i vårdnadshavarens ögon. Om vårdnadshavaren ofta är pålitlig, är barnet trygg med att vårdnadshavaren kan hjälpa dem att övervinna faran. På sådan sätt finner barnet en trygghet och blir mer avslappnad och motiverad i utforskandet av andra än anknytningspersonerna. Till skillnad från de finns det barn som utvecklar en negativ modell av "självet" då anknytningspersonerna avvisar eller negligerar barnets anknytningsbeteende. Konsekvensen av detta är att barnen försöker avstå från att söka stöd hos anknytningspersonerna (Broberg 2006).

I anknytningsteorin förekommer det fyra anknytningsstilar hos barn och vuxna. De fyra olika anknytningsstilarna är följande; otrygg undvikande anknytning, trygg anknytning, otrygg ambivalent anknytning och otrygg desorganiserad anknytning (Kaiser & Lundberg 2018).

Trygg anknytning speglar sig på barnens positiva erfarenheter och samspel med vuxna. Vid händelser där vårdnadshavaren går ifrån barnet en kort tid reagerar barnet och blir ledsen men

vid de tillfällen då vårdnadshavaren kommer tillbaka eftersträvar barnet att återta kontakten med den. Om vårdnadshavarens frånvaro medför oroligheter brukar barnet eftersöka fysisk kontakt med andra personer i rummet för att minska sin oro. Kontakt med andra personer som är främmande för barnet är förekommande när föräldern inte är närvarande i den stunden men kan också vara förekommande om föräldern är på plats. Rädslan av att bli övergiven har inte lika stor relevans för barn med en trygg anknytning. De som växt upp med en trygg anknytning kan med större sannolikhet kunna beskriva sin uppväxt mer detaljerad, såsom positiva men också negativa erfarenheter. De upplever att vara ömsesidig beroende av andra känns bra, likaså som att vara själv (Kaiser & Lundberg 2018).

De barn och vuxna som har en otrygg undvikande anknytning har i majoriteten av fallen växt upp i en miljö där omvårdnadspersonerna inte har lagt en tyngre vikt på deras behov. Dessa omvårdnadspersoner har inte visat engagemang för barnens behov utan har varit självupptagna och inte visat någon form av anpassbarhet för barnet. Detta har sedan i sin tur resulterat i att barnet inte visar sina behov, då de inte anser detta vara lönsamt och är rädda för att bli avvisade (Kaiser & Lundberg 2018). När barnet separeras från omvårdnadspersonen har de en undvikande ögonkontakt med föräldern, detta gör barnen för att flagga en defensiv psykologisk reaktion för att visa oroligheter de upplevt i samband med separationen (Broberg 2006).

Otrygg ambivalent anknytning är den tredje anknytningsstilen. Barn med en otrygg ambivalent anknytning kännetecknas oftast av en oro för att bli övergiven och har även svårigheter att känna sig trygga och självständiga. När vårdnadshavaren till barnet går iväg blir barnet ängsligt och sorgsen. När vårdnadshavaren kommer tillbaka söker sig barnet efter vårdnadshavarens fysiska kontakt men samtidigt motstrider sig barnet för vårdnadshavarens försök till den fysiska kontakten. Önskan till närhet med vårdnadshavaren påverkas av den osäkra tilliten barnet har och leder därmed till motvilja. Den otrygga ambivalenta anknytningen medför att barnet upplever motstridiga känslor. Studier har påvisat att dessa barn har växt upp och fostrats av en vuxen som växelvis har haft ett varierande bemötande mot barnet som gjort barnet förvirrat. Det inkoskeventa bemötandet har varierat med att den vuxna ena gången har gett en hängiven reaktion och vid nästa tillfälle reagerat ilsket. På sådant sätt har situationerna för ett barn blivit oförutsägbara. Dessa barn söker emotionell kontakt genom att klänga och gråta men när deras försök inte går igenom resulterar det i ilska, sorgsenhet samt ett avvisande beteende. Detta har en stor inverkan på vuxenlivet och när man sedan ska skapa egna relationer (Kaiser & Lundberg 2018). Samspelet mellan barnet och föräldern är oförutsägbar och sker oftast på föräldrarnas villkor (Broberg 2006).

Barn med en otrygg desorganiserad anknytning har ett oorganiserat och förvirrande beteende, som även benämns som kaotiskt, gentemot vårdnadshavare och främlingar. Barn med en otrygg desorganiserad anknytning har den lägsta graden av en trygg anknytning. Barn med denna anknytningsstil har oftast växt upp under svåra och turbulenta förhållanden. Exempel på dessa förhållanden är en psykisk och fysisk otäck och hotfull miljö samt att viktiga personer i barnets uppväxt har förbisett och åsidosatt barnet och dess behov. Barnen med en otrygg desorganiserad anknytning kan vara osäkra och rädda men kan också visa tecken på att de vill ha tröst och kontakt, detta samtidigt som de undviker sin vårdnadshavare. Deras beteende kan leda till en bristande förmåga att hantera stressiga eller hotfulla situationer (Kaiser & Lundberg 2018).

Denna teori är relevant för vår forskning då syftet berör hur separationen mellan barnet och dess frihetsberövade förälder påverkar barnet. Hellfeldt (2018) förklarar att anknytningen

mellan barn och föräldrar är avgörande för barnets utveckling. När en förälder åker in i fängelse innebär detta en separation mellan förälder och barn vilket i sin tur påverkar anknytningen. När det kommer till relationen mellan barn och förälder så är anknytningen enormt viktig att ta upp. Eftersom hela vårt arbete utgår ifrån detta så anses denna teori också vara mest lämplig. Anknytningsteorin framkommer också i den tidigare forskning som vi har tagit del av, vilket stärker teorins relevans till vårt arbete.

3.2 Stämplingsteorin

Stämpling är någonting som händer över tid och inte av enstaka händelser. När man är medveten om att ens uppfattning av en själv i relation till samhällets ideal inte stämmer överens leder detta till en negativ självbild. Goldberg menar på att när en person får många negativa reaktioner från signifikanta andra kan detta leda till att personen ändrar självbild till det negativa (Goldberg 2010).

Självbilden handlar om den uppfattning man har om sig själv i relation till samhällets syn på hur en borde vara. Denna självbild föds man inte med utan den utvecklas med tiden och i kontakt med signifikanta andra. De viktigaste och första signifikanta andra för ett barn är deras föräldrar. Det blir alltså de första som påverkar barnets självbild och som sätter grunden för den. Därför menar Goldberg att den första stämplingen kommer från föräldrarna (Goldberg 2010).

Primär avvikelse är början till stämplingsprocess för so mliga människor. Primär avvikelse sker när en person i okunskap om vilka normer det är som gäller strider mot dessa. Detta är inte starkt kopplat till en negativ självbild. Ett exempel på detta är barn som inte har vetskap om de normer som finns i samhället. Sättet andra reagerar på när barnet gör fel kommer i sin tur att påverka självbilden. Detta kan man säga är föräldrars stämpling (Goldberg 2010).

Samhällelig stämpling är det andra stadiet och sker när barnet blir äldre och börjar möta samhället. I detta stadie börjar handlingar och beteenden av barnet bli mer socialt styrda och påverkas alltså inte lika mycket av primära avvikelser. Även i detta stadie uppvisar barn primär avvikelse och även här är det omgivningens reaktioner på ens handlingar som påverkar ens självbild. När en människa börjar förvänta sig negativa reaktioner från andra så innebär detta att stämplingsprocessen har gått väldigt långt. När det nått detta stadie är det också väldigt svårt att förändra det. För att förändra självbilden krävs hjälp från andra (Goldberg 2010).

Eftersom detta arbete handlar om barn vars föräldrar är frihetsberövade ansåg vi att detta är en relevant teori. Detta då teorin i sin helhet handlar om hur samhällets ideal påverkar ens självbild. Då dessa barn inte befinner sig i en situation som uppfattas som ideal i samhället så ansåg vi att det var en relevant teori att ha med för att undersöka hur människors reaktioner på barnets situation påverkar barnets självbild.

3.3 Stigmateori

Erving Goffman (2020) professor i antropologi och sociologi framställer fenomenet stigma som människans brist samt avsaknad av socialt erkännande. Detta grundar sig på att människan inte kan leva upp till de identitetsvärden som värderas i respektive samhälle. I

Goffmans stigmabegrepp ligger det en ansträngning och strävan för många att bli socialt erkända, samtidigt där variablerna å ena sidan är samhällets identitetsvärde, och å andra sidan möjligheterna som finns för människan att svara upp mot dem men även kunna dölja sina stigman. På så sätt skapas omständigheter med egenskaper för den sociala interaktionsordningen. Enligt Goffman handlar detta bland annat om att dölja sina egna stigman men även agera ovetande om andras. Interaktionsordningen konstrueras i det som är viktigt varpå artighet samt en sorts respekt för respektive.

Att avvika från det "normala" på ett negativt sätt är innebörden av att vara stigmatiserad. Man blir stigmatiserad av olika skäl, dessa olika skäl är främst tre olika grupper av stigma som identifierades av Goffman, de tre följande grupperna är följande: kroppsliga missbildningar, "fläckar på den personliga karaktären" och sista gruppen är gruppstigma där nation, religion och ras har den centrala rollen. De kroppar som har någon typ av missbildning, personligheter där karaktären brister av exempelvis svekfullhet, ohederlighet med mera utifrån psykiska rubbningar, fängelsevistelse, missbruk, arbetslöshet etc. Den tredje artskilda typen av stigma där individens ras, religion och nation utgör stigmatiseringen. Dessa stigman kan tendera att överföras i generationer och drabba alla familjemedlemmar. I dessa samtliga stigman påträffas likgiltiga sociologiska drag, där en person hade kunnat accepteras i det sociala samspelet men har en egenskap som i många fall är svår att missa och uppmärksammas, som därefter gör att de som möter personen vänder sig bort från den. Man bortser från de gemensamma egenskaper och det som lyfts upp är att personen i sig uppvisar ett stigma, en oönskad egenskap och skiljaktighet som inte stämmer in på våra förväntningar (Goffman 2020).

Individer som inte avviker från de normala rent definitionsmässigt anser i flertal fall att personer med ett stigma inte är helt mänskliga. Med denna utgångspunkt gör vi individer ett antagande och diskriminerar på olika sätt, där man effektivt men även ofta oavsiktligt, reducerar personen i fråga livsmöjligheter. Stigmaten byggs av oss med en ideologi i följd av kunna förklara en individs underlägsenhet samt att kunna övertyga andra och sig själv om att denna person utför fara. Stigmaterna används av individen, ord såsom idiot, krympling i det dagliga talet som källa för liknelser men även metaforer i den mån det går för att inte utlämna sin ursprungliga mening (Goffman 2020).

Goffman talar om i sin analys huruvida stigma handlar om hur människan handskas eller håller i schack en identitet som omgivningen ser som avvikande. Goffmans identitetsbegrepp beskrivs på följande sätt där det består av tre olika delar, vilket är jagidentiteten, personliga identiteten och social identitet (Goffman 2020).

Personlig identitet är det som kännetecknar en individ som därefter gör att man kan frånskilja denne individ från en annan. Den sociala identiteten förknippas till "social status" som även utgörs av personliga som strukturella faktorer, exempel på detta är individens kompetens och individens utbildning. Den sociala identiteten har utöver dessa två aspekter. Det är virtuell social identitet som består av förväntningarna man har i fråga om hur man skall vara mot en individ. Därefter har vi faktisk social identitet, detta utgörs av de olika kategorierna en individ hör till där egenskaper hos denne individ visas upp. Den sociala och personliga identiteten utgör i större utsträckning andra individers definition samt förväntan på en individ. Detta skiljer sig från den tredje delen som identitetsbegreppet består av är jagidentitet, individens självuppfattning berörs i denna aspekt. Man har en subjektiv känsla av sin befintliga situation samt karaktär huruvida man är som individ som man anskaffat sig genom ens sociala erfarenheter (Goffman 2020).

Relevansen denna teori har för vår forskning är att den berör vår andra frågeställning i frågan om hur barns vardag påverkas av att ha en frihetsberövad förälder. Människorna i ett barns omgivning har en stor påverkan på deras vardagsliv, i samband med detta tillkommer även omgivningens fördomar kring barnens situation som kan resultera i stigmatisering. Denna stigmatisering får barnen och deras familjer att uppleva att de avviker från samhällets normer och de andra vänder sig ifrån dem (Goffman 2020). Barnen blir därför mer tysta om sin situation och isolerar sig för att undvika stigmat, vilket påverkar deras vardag i samband med den sociala interaktionen med andra. Stigmat teorin framkommer dessutom i den tidigare forskningen som har använts till vår studie, vilket stärker teorins relevans till vårt arbete.

4 Metod

I detta kapitel redovisas val av metod samt informationssökning. Sedan tas vårt urval av intervjupersoner upp. Vidare redovisas tillvägagångssättet som följs upp av en beskrivning av hur materialet bearbetats och analyserats. Sedan presenteras förtjänster och begränsningar och vidare metoddiskussionen. Därefter tas forskningsetiska överväganden upp. Slutligen beskrivs arbetsfördelningen.

4.1 Val av metod

Denna studie utgår ifrån en kvalitativ metod. Denna val av metod användes för att få mer förståelse för hur barn, på olika sätt, påverkas av att separeras från sina föräldrar, vilket också är syftet för denna studie. Den kvalitativa forskningen spelar en central roll i denna studien, då man vill ta reda på intervjupersonernas upplevelser och erfarenheter avseende barn vars förälder är frihetsberövad. Därav faller den kvalitativa metoden in bra i studien eftersom man vill få en grundligare uppfattning. För att besvara vårt syfte och frågeställningar har vi valt att använda oss av semistrukturerade intervjuer.

Kvalitativ data kan användas för att indirekt studera andra fenomen som kan vara svåra att fånga upp så som känslor, upplevelser och tankar. Då vi är ute efter att fånga upp representanternas upplevelser kring barns separation till sin frihetsberövade förälder, valdes därför kvalitativ metod. En kvalitativ metod kan generera olika typer av empiriskt material som i sin tur analyseras på olika sätt (Ahrne & Svensson 2022).

Den datainsamlingsmetoden som valdes för att samla in data är semistrukturerade intervjuer. Bryman (2018) skriver om att semistrukturerade intervjuer är ett bra val om det är så att man, som forskare, vill göra det möjligt att vara öppen för nya intryck och idéer kring det ämnet man undersöker inom vilket har varit viktigt för oss i våra intervjuer. Inför våra intervjuer hade vi utformat en intervjuguide som innefattade olika teman som vi berörde under intervjuens gång. Vi ansåg att denna metod var mest lämplig för vårt arbete då den gav oss möjlighet att variera ordningsföljden i våra frågor utifrån vilken information som kommer fram under intervjuens gång. Vi vill också ha möjligheten att kunna ställa följdfrågor när det kommer upp någonting som vi uppfattar som viktigt. Vi vill även ge utrymme för våra intervjupersoner att kunna reflektera då det är deras upplevelser vi vill åt.

4.2 Informationssökning

För att hitta den tidigare forskning som användes till detta arbete har vi använt oss av databasen Psycinfo, Google Scholar, Socialvetenskaplig tidskrift och SwePub. De sökord vi använde oss av var:

children OR youths OR adolescence AND "incarcerated parent" OR "incarcerated parents" OR "incarcerated mother" OR "incarcerated father" OR "imprisoned parent" OR "imprisoned parents" OR "imprisoned mother" OR "imprisoned father"

En annan sökning gjordes med följande sökord för att få ett bredare antal artiklar. De sökord som användes då var följande:

“separation” AND “child” AND “parent” AND “prison”

För att endast få fram vetenskapliga artiklar valdes att endast få fram “peer reviewed” artiklar. Vi valde att begränsa oss till europeisk forskning då rättssystemet runt om i Europa är mer likt rättssystemet i Sverige, till skillnad från hur det är i andra kontinenter. Eftersom vi inte fann tillräckligt många relevanta artiklar valde vi att även titta på artiklar utanför Europa men vi har försökt förhålla oss till de inom Europa. I våra litteratursökningar har vi inte begränsat våra sökningar till ett specifikt tidsspänn då vi hade svårt att hitta relevant forskning. Däremot har vi försökt så gott det går att använda oss av nyare forskning men även några äldre forskningar då vi ansåg att det fortfarande var relevant idag. Breda sökord har använts i litteratursökningen men även snäva inkluderingar som kan öka risken för förlusten av relevant material som hade gett oss förmån i arbetet.

4.3 Urval av respondenter

Vi har strategiskt valt ut de vi valt att intervjua till denna studie vilket gör detta till ett strategiskt urval. Vi har valt att välja personer som kan förhålla sig till de frågor som vi vill studera (Alvehus 2019). De verksamheter som vi har valt att intervjua till detta arbete har därför valts utifrån att de arbetar direkt med barn vars förälder eller föräldrar är frihetsberövade då detta berör vårt syfte. Buff Malmö valdes utifrån vår kunskap om verksamhetens existens sedan tidigare. Solrosen fick vi kunskap om i samtal med vår handledare. Samtliga tackade också ja till att vara med på en intervju. Vi fick dock inte välja vilka personer vi skulle intervjua utan detta bestämdes av verksamheten. Eftersom vår handledare, Annelie Björkhagen Turesson, är forskare inom detta område som arbetet utgår ifrån, ställde även hon upp på en intervju. Buff Stockholm frågades också om att ställa upp på en intervju men tackade nej då de redan fått för många liknande förfrågningar. Ahrne & Svensson (2022) skriver om att målsättningen med strategiskt urval med relativt få informanter är att få ett så informationsrikt urval som möjligt. Detta är någonting vi förhållit oss till när vi valt ut våra informanter genom att välja informanter som direkt jobbar med barn vars förälder är frihetsberövad. Det kan vara bra att nämna att intervjuerna skiftade i kvalitet beroende på den erfarenhet intervjupersonerna hade. Alla intervjuer spelades in med deras godkännande och samtliga, förutom forskare Annelie Björkhagen Turesson, var anonyma. Då tre av intervjupersonernas namn är anonyma används fiktiva namn. Våra intervjupersoner är anonyma utifrån en etisk aspekt så att de inte kan identifieras för att undvika chansen till framtida problematik (Ahrne & Svensson 2022). Anledningen till att Annelie inte är anonym är att vi redan hänvisar till henne i vår tidigare forskning. De fiktiva namnen som valdes är: Robyn, Kim och Charlie. Då vi anser att kön inte har någon relevans till resultatet av vår studie kommer vi att benämna dessa som hen. Detta stärker även deras anonymitet. Nedan följer en kort presentation av intervjupersonerna samt deras verksamhet:

- Robyn har jobbat på Buff Malmö sedan nio år tillbaka. Där jobbar hen som verksamhetsledare. Hen har en utbildning i motiverande samtal, grundkurs i kognitiv beteendeterapi samt en ledarutbildning. Buff Malmö är en ideell organisation vars målgrupp är barn vars förälder eller föräldrar är frihetsberövade.
- Kim jobbar på Solrosen Göteborg och har gjort det sedan fem och ett halvt år tillbaka. Där jobbar hen som familjestödjare. Hen är socionom i grunden. Solrosen Göteborg är en ideell organisation vars målgrupp är barn vars förälder eller föräldrar är frihetsberövade.

- Charlie jobbar också på Solrosen Göteborg och uppgav att hen är relativt ny. Där jobbar hen som familjestödjare. Hen är socionom i grunden.
- Forskare Annelie Björkhagen Turesson är forskare inom socialt arbete i 20 år. Annelie är socionom i grunden och har även genomgått familjeterapiutbildning. Dessutom har hon en forskarutbildning.

4.4 Tillvägagångssätt

Till en början hade vi en frågeställning som handlade om emotioner och en som handlade om beteende men vi insåg snabbt att de går väldigt mycket hand i hand och valde därför att slå ihop de. När det var dags att hitta intervjupersoner valdes dessa på strategiskt sätt. Samtliga intervjupersoner kontaktades först genom ett telefonsamtal. I telefonsamtalet presenterade vi oss kort samt presenterade vårt arbete. Till de som var intresserade av att ställa upp, skickades ett mail med ett informationsbrev. Mailet innehöll en kort presentation samt information som kan vara bra att veta inför intervjun. Intervjun med Bufff genomfördes på deras lokal i Malmö. Intervjun med forskaren Annelie genomfördes i ett rum på Malmö universitet. Detta gav oss möjlighet att ta del av deras ansiktsmimik och miljön. De två resterande intervjuerna som genomfördes var med Solrosen Göteborg. Eftersom att en av oss bor i Malmö och den andra i Landskrona, hade vi inte möjlighet att ta oss till Solrosen och fick därför genomföra de intervjuerna online. Ahrne & Svensson (2022) skriver att en intervju brukar hålla på i ungefär fyrtiofem minuter till en timme. Vi avsatte därför 1 timme till de intervjuer som hölls på plats. De intervjuer som hölls online avsatte vi 1 timme och 15 minuter till. Detta för att vara förberedda på om internet skulle strula. Intervjuerna pågick mellan 43 och 67 minuter. Varför intervjuerna skiljer sig i tid handlar främst om hur mycket intervjupersonerna utvecklade sina svar. Alla intervjuer spelades in med intervjupersonernas godkännande. Detta gjorde vi från två telefoner för att minimera risken att material ska gå förlorat.

Respondent	Verksamhet	Arbetstitel	Längd	Inspelad	Upplägg
Robyn	Bufff Malmö	Verksamhetsledare	60 min	Ja	På plats
Kim	Solrosen, Göteborg	Familjestödjare	58 min	Ja	Online
Charlie	Solrosen, Göteborg	Familjestödjare	43 min	Ja	Online
Annelie	Forskare	Forskare	67 min	Ja	På plats

Tabell 1: Sammanställning av intervjuer

Intervjuerna utgår ifrån en intervjuguide (se bilaga 3) som vi utformat på förhand. Frågorna som finns med på intervjuguiden är utformade utifrån frågeställningarna till detta arbete. Då vi har valt att utföra semistrukturerade intervjuer har vi inte endast utgått utifrån vår intervjuguide. Vi hade färdigformulerade frågor på förhand men var flexibla när det kom till ordningsföljden, samt att vi ställde följdfrågor för att få intervjupersonen att utveckla sitt svar. (Larsen 2019).

När alla intervjuer var klara påbörjades bearbetningen och analysen av materialet. Därefter transkriberades samtliga intervjuer. Transkriberingen är viktig då det är den som analyseras.

Ahrne & Svensson (2022) skriver om att transkribering utgör det empiriska materialet och att det sällan är ljudfilen som analyseras, utan det är transkriberingen. Vidare tar författarna upp att det kan vara bra att läsa igenom transkriberingen när den är klar samtidigt som man lyssnar på ljudfilen igen vilket vi också gjorde. Detta för att kunna justera de misstag som kan ha uppkommit. Därefter påbörjades resultat och analys av material som sedan följdes upp av en diskussion.

4.5 Bearbetning och analys av material

Bearbetningen och analysen av materialet påbörjades när alla intervjuer var klara, därefter lyssnade vi på våra inspelningar och transkriberade. För att få en bättre förståelse för vårt empiriska material har vi utgått från en innehållsanalys.

Michailakis, Grillingsjö och Olaison (2020) beskriver innehållsanalysen som en metod som förknippas med de breda kvalitativa metoderna. Innehållsanalysen brukas på varierande texter som i detta fall blir våra nedskrivna intervjuer. Denna analys fokuserar på att finna och lokalisera det dolda innehållet samt innebörden i den insamlade datan. Denna metod är till för att identifiera, beskriva samt för att kunna indela upprepade teman från insamlade data. Detta gjorde vi för att därefter kunna nå upp till valida och verifierbara konklusioner.

Innehållsanalysen gör det möjligt för oss att studera individers upplevelser och ger oss en djupare förståelse av de varierande situationerna genom att ha begreppen intervjupersonerna använder som en utgångspunkt. En innehållsanalys kan genomföras på två olika abstraktionsnivåer, vilket är den lägre nivån och den högre nivån. Den lägre nivån är beskrivande och redovisar endast det som formuleras i en nedskrivna text, utan att analysera. Därefter har vi den högre nivån som grundas på den subjektiva tolkningen och en analys av det dolda innehållet samt innebörden av datan. Alltså det som lyfter fram vad som finns mellan raderna som sedan i sin tur gör denna analys fördjupad vilket är det vi gjort till denna studie. När man utför en innehållsanalys som utgörs av intervjuer som detta arbete har utgått ifrån, är det viktigt att ta hänsyn till intervjupersonernas uttrycksätt samt deras vokabulär för att vi därefter ska kunna analysera hur de tolkar saker (ibid).

Michailakis, Gillingsjö och Olaison (2020) tar upp att det finns sex olika steg som man som forskare ska följa när man genomför en innehållsanalys. Det första steget handlar om förtrogenhet med datamaterialet. Detta har vi gjort genom att anteckna våra initiala idéer samt genom att göra anteckningar som handlade om intervjuerna, pauser och kroppsspråk. Vi lyssnade även på inspelningarna några gånger. Detta för att sedan underlätta när det var dags för bearbetning och analys. Det andra och tredje steget är kodning och att leta efter teman. Larsen (2019) beskriver dessa faser som viktiga analytiska hjälpmedel. Genom att vi kodat samt kategoriserat har vi lättare kunnat se mönster och tendenser. Detta har hjälpt oss att kunna utesluta sådant som inte anses som relevant för vårt syfte utan endast ha med det som besvarar våra frågeställningar. Michailakis, Gillingsjö och Olaison (2020) tar sedan upp att eftergranska teman som den fjärde fasen. Detta har vi gjort genom att vi tittar så att våra teman inte överlappar varandra och att det är en tydlig skillnad mellan dem. Till en början hade vi exempelvis, som tidigare nämnt, skiljt på emotion och beteende men insåg i denna fas att de går hand i hand och därför slog ihop dem. Den femte fasen handlar om definition och namngivning av teman. Benämningarna på våra teman har vi utformat utifrån våra frågeställningar så att det ska vara enkelt och övergripande. Det är på så sätt även lätt för läsaren att förstå hur våra teman är kopplade till vårt syfte. Den sjätte fasen handlar om rapport om data och beskrivning av resultat vilket vi också har följt.

Efter varje intervju som har genomförts har vi tillsammans gjort en muntlig analys utifrån den datan vi har fått fram. Den muntliga analysen baserades på sammanställningen mellan alla intervjuer där vi jämförde vilka likheter och skillnader vi såg samt kunde finna. På sådant sätt blev det enklare att därefter koda materialet direkt efter att materialet hade transkriberats. Detta steget hade vi redan påbörjat i förväg i och med att vid formuleringen av vår intervjuguide skapades en första tematisering. Vi hade specifika teman vi berörde i vår intervjuguide och dessa var separation utifrån beteende och emotion samt vardagsliv. De olika temana underlättade för oss eftersom vi sedan skrev under de tillhörande frågorna till varje tema. Vi ansåg att dessa teman var relevanta då de berör vårt syfte.

Vi la märke till att våra intervjupersoners svar på våra frågor var i en stor omfattning liknande men att svaren vid några tillfällen skilde sig åt. Huruvida miljön har spelat någon roll beroende på vart intervjuerna har ägt rum är inget vi har kunnat lägga en större vikt på och observerat efter skillnader då alla intervjupersoner har befunnit sig på sin arbetsplats, även de intervjupersonerna som vi hade intervjun med online. Däremot kan arbetsplatsen ha haft en inverkan på hur intervjupersonerna har uttryckt sig. Respektive intervjupersoner pratade gott om sin arbetsplats vilket tyder på att de är lojala gentemot sitt arbete och verksamheten. Målgruppen för våra intervjupersoner är barn med en frihetsberövad person, deras erfarenheter speglade sig i att de upplever samma problematik gällande dessa barns utsatthet. Enda skillnaden här blir att två av våra intervjupersoner befinner sig ute på fältet och att en av våra tre intervjupersoner forskar fältet.

4.6 Förtjänster och begränsningar

Kvale (2021) skriver om hur många personer man behöver intervjua och menar på att det beror på undersökningens syfte men att den tid och de resurser som finns tillgängliga för undersökningen. Man har möjlighet att vara mer noggrann när man har ett fåtal intervjuer. Vidare tar han upp att det gör forskningen mer lätthanterlig, speciellt för studenter på grund av tidsbrist. Eftersom att vi är väldigt begränsade i tid till denna studie så valde vi att inte ha allt för många intervjupersoner och valde därför att endast ha fyra personer som vi intervjuar. Detta för att i sin tur kunna lägga mer tid på att faktiskt kunna analysera den data vi får in. Hade vi haft mer tid till att utföra arbetet hade vi kunnat intervjua fler personer för att i sin tur ha mer data att sedan analysera.

Vi utförde två av våra intervjuer på plats och två online. Helst hade vi velat utföra alla på plats men då vi inte hade möjlighet att ta oss till Göteborg för två av intervjuerna fick de genomföras online. Ahrne & Svensson (2022) skriver om att nackdelen med att ta det över telefon är att intervjun blir mer formell samt att det krävs från intervjuaren att den förbereder sig mer inför en telefonintervju så att samtalet inte stannar upp. Detta är någonting som vi upplevde på de intervjuer vi hade online. Vi upplevde att ljudet ibland kunde komma fram sent till de andra vilket ledde till att vi ibland pratade i mun på varandra. I vissa stunder blev det tyst och det krävdes mer från oss att föra vidare samtalet. Detta är någonting vi inte upplevde när vi hade intervjuerna på plats. På en av intervjuerna fungerade inte internet som det skulle och samtalet hackade några gånger, detta påverkade självklart även intervjun. Detta då saker behövde repeteras ett flertal gånger. Trost (2017) skriver om plats för intervjun och menar på att miljön ska vara så ostörd som möjligt och att den som blir intervjuad ska känna sig trygg i miljön. Därför frågade vi vart våra intervjupersoner hade velat ha intervjun. Buff Malmö kom då med förslaget att göra det på deras lokal. Trost (2017) skriver att nackdelen med detta kan vara att det finns risk för störningar vilket också hände under vår intervju. Under tiden vår intervjuperson pratade kom det in någon genom dörren och på så sätt avbröt vår intervjuperson när denne höll på att prata. Alla intervjuer spelades in vilket kan vara både

en förtjänst och begränsning. Att vi spelar in kan få den som blir intervjuad att vara väldigt självmedveten om vad den säger. Samtidigt är det viktigt för oss att kunna spela in för att sedan transkribera samtalet och sedan analysera det.

4.7 Metoddiskussion

Larsen (2019) skriver om hur viktigt det är att bedöma validitet och reliabilitet under hela forskningsprocessen. Validitet handlar om bekräftbarhet, trovärdighet och överförbarhet. Bekräftbarhet handlar om att samla in data som är relevant för frågeställningarna vilket vi har förhållit oss till. Detta genom att utföra våra intervjuer med personer som är i direkt kontakt med barn vars föräldrar är frihetsberövade. Vi har även utformat vår intervjuguide utifrån våra frågeställningar för att slutsatserna som vi sedan drar ska bli giltiga. Trovärdighet menar Trost (2017) utgör ett av de största problemen med kvalitativa studier och intervjuer. För att uppnå detta kriterium har vi med etiska överväganden i anslutning till datainsamlingen samt en avrapportering av resultat. Ahrne & Svensson (2022) skriver om att eventuella generaliseringsanspråk måste göras för att bedöma forskningsresultatens överförbarhet till andra områden. Vår studie kan inte generaliseras till andra populationer än den undersökta. Detta då det är en andrahandskälla samt att det inte är tillräckligt många som vi intervjuar.

För att säkerställa reliabiliteten är det viktigt att vara noggrann i databehandlingen. Larsen (2019) tar upp att ett sätt att göra detta på är att vara flera som utför intervjuerna, vilket vi var. Vi båda var med och delaktiga på samtliga intervjuer som utfördes. Detta för att vi båda skulle ta del av den information som ges direkt. Ett annat sätt vi säkerställt reliabiliteten på är genom att vara transparenta med vår insamlingsmetod samt analysmetod. Vi har även varit noga på att hålla ordning på intervju- och observationsdata så att vi inte blandar ihop vem som sagt vad. Slutligen har vi eftersträvat att vara objektiva genom hela processen för att stärka reliabiliteten.

4.8 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet (2002) skriver i sin vetenskapliga artikel om de fyra olika forskningsetiska principerna som vi förhållit oss till under arbetets gång och fullföljt. De fyra ledande kraven som bygger på individskyddskravet och som är centrala i ett forskningsarbete är följande: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och slutligen nyttjandekravet.

Individskyddskravet handlar om att personer som deltar inte får underkastas och skadas psykiskt eller fysiskt. För att individskyddskravet ska följas ska inte kränkningar eller förödmjukelser inte heller förekomma. (Vetenskapsrådet 2002). För att fullfölja detta har det varit viktigt för oss att vara objektiva samt visa hänsyn och respekt för våra intervjupersoner.

Informationskravet har uppnåtts på olika tillvägagångssätt. Innan intervjuerna har vi genom mail och telefonkontakt gett ut information om oss samt studiens syfte. Vi har även inkluderat att vårt forskningsresultat kommer att offentliggöras. Innan intervjuerna genomfördes har vi underrättat våra deltagare om att det är frivilligt att medverka samt att allt som sägs under intervjun endast ska brukas i forskningssyfte. Vi har även förhållit oss till samtyckeskravet under studiens gång. Detta genom att vi fått samtycke innan intervjuerna ägde rum till intervjupersonernas medverkan men även till att spela in intervjuerna. Konfidentialitetskravet i förhållning till studien nås då vi har underrättat våra deltagare att personlig information som vi fått inhämtat av de endast kommer vara behörig för oss samt de som berörs av vårt arbete och att utomstående inte har någon tillgång. Transkriberingarna kommer efter studiens slut att raderas. Nyttjandekravet innebär att all forskningsmaterial som

vi fått ta del av från deltagarna endast ska användas för forskningens avsedda syfte som vi förhållit oss till (Vetenskapsrådet 2002).

Vår metodologiska val har till viss mån begränsats då vår frågeställning rör barn men inga barn får intervjuas i denna studie. Ahrne & Svensson (2022) menar på att intervjuer med barn skapar etiska övervägande och en del planering. Barn ses som en sårbar grupp vilket sätter etik på prövning vilket också kan påverka vår studie eftersom informationen vi får blir en andrahandskälla kring barns upplevelse. Kapaciteten att kunna förutse risker i en medverkan av en forskningsstudie är något ett barn inte besitter fullt ut. På sådant sätt menar författarna att barn är lättare att komma åt och påverka till skillnad från en vuxen deltagare.

Det kan diskuteras kring om det är oetiskt att vår handledare är en av våra intervjupersoner till vår studie. Då vi redan använt oss av hennes forskning i vår tidigare forskning ansåg vi inte vara ett problem. Detta gav oss också möjlighet att få en djupare förståelse för hennes litteratur direkt från författaren. Hennes erfarenhet bedömdes vara för värdefull för att inte ha med.

4.9 Arbetsfördelning

Under studiens gång har vi haft en jämn arbetsfördelning. Letandet efter relevanta artiklar har vi letat efter på egen hand. När vi båda hittat några relevanta artiklar lästes de av båda för att tillsammans komma överens om vilka som är mest relevanta att använda till vår studie. Därefter började vi utföra intervjuerna. Båda var närvarande och delaktiga på samtliga intervjuer. Transkriberingarna har vi delat upp genom att vi transkriberat varannan intervju på egen hand. Vi har resonerat och diskuterat kring samtliga delar i arbetet samt skrivit arbetet tillsammans. För att effektivisera skrivandet då vi var tidsbegränsade skrev vi båda på olika ställen. Det skedde dock aldrig någon tydlig uppdelning. Vi har läst igenom arbetet ett flertal gånger, både genom arbetets gång men även när det var klart. Vi har båda deltagit aktivt på samtliga handledningstillfällen.

5 Resultat och analys

I detta kapitel presenteras den empiri som framkommit under studiens gång. Denna empiri har sedan analyserats och bildat studiens resultat som också redogörs. Den empiri som presenteras har vi samlat in genom att utföra intervjuer med 4 olika personer. 1 person från Buff Malmö, 2 personer från Solrosen Göteborg och 1 forskare. Intervjupersonernas namn är anonyma och därför används fiktiva namn. Sedan har vi utfört en innehållsanalys där vi utgår ifrån den insamlade empirin för att sedan presentera resultatet. För att analysera den insamlade empirin, har vi använt oss av tidigare forskning, anknytningsteorin, stigmatteorin samt stämplingsteorin. Detta för att besvara syftet för denna studie som är att undersöka på vilket sätt ett barn påverkas av att ha en förälder som är frihetsberövad, utifrån separationen och ett emotionellt och beteendemässigt perspektiv men även utifrån hur vardagslivet påverkas.

Kapitlet är uppdelat i två olika teman som är kopplade till våra frågeställningar och syftet med studien. Dessa är: separation utifrån beteende och emotion samt vardagsliv och är därför också rubrikerna. Underrubriker kommer att finnas på det kapitlet som handlar om vardagsliv då detta kapitel innefattar många olika delar. Resultatet och analysen kommer att presenteras sammanvävt.

5.1 Separationen utifrån beteende och emotion

När ett barns förälder åker in i fängelse sker en separation mellan dem. Forskare Annelie beskriver denna separation på följande sätt:

“Men det finns ju en sak som är liksom samma och det är ju att den här separationen ofta kommer ju plötsligt... i alla fall gripandet kommer ju plötsligt och då... då kan man säga att den som, ska egentligen hjälpa barnet att hantera den här separationen, det är ju den personen som försvinner, som blir gripen ju. Så barnet står ju själv, med kanske en traumatisk upplevelse” (Annelie, forskare)

Som citatet ovan beskriver så kommer separationen mellan ett barn och sin förälder ofta plötsligt. Detta kan vara en traumatisk upplevelse för barnet. Hellfeldt (2018) förklarar att anknytningen mellan barn och föräldrar är avgörande för barnets utveckling. När en förälder frihetsberövas innebär detta en separation mellan förälder och barn. Denna separation kan i många fall vara väldigt traumatisk. Anknytningen påverkar inte endast barndomen utan även själva uppväxten och vuxenlivet.

Kim tar upp att separationen kan påverka barnet på olika beroende på hur närvarande föräldern har varit i barnets liv:

“Det kan vara en jätte närvarande förälder som har liksom nattat och gått i dagis och sen är den helt plötsligt borta. Det är klart att det blir ju en jätteförvirring och oro och liksom.” (Kim)

Vidare pratar hen om hur det påverkar ett barn vars förälder blir frihetsberövad när föräldern inte varit så närvarande.

“Men sen finns det familjer där föräldern inte har varit så närvarande. Man kanske inte bor ihop, man kanske är separerade men det är ju fortfarande ens pappa eller mamma så man funderar ju mycket. Det kanske inte blir den där saknaden i vardagslivet, men man kan ändå känna en oro och en sorg över att man inte... ja, men överhuvudtaget att man inte har en förälder som alla andra som är med ute och cyklar o ja, men så där. Och sen finns det familjer där... där det är skönt att föräldrarna hamnar... liksom bli frihetsberövad för det kanske var en oro när den var ute “Vad ska den hitta på härnäst?” liksom är den... är det... Är det våld liksom? Är det mycket missbruk?” (Kim)

I citatet ovan tar Kim även upp att det finns barn som kan känna att det är skönt att föräldern blir frihetsberövad. Hur barnet reagerar på separationen kan kopplas till anknytningsteorin. De barn som haft en närvarande förälder som varit pålitlig, där barnet har positiva erfarenheter och samspel med vuxna vilket kan kopplas till en trygg anknytning. De barn som däremot inte haft en lika närvarande förälder som inte lagt så mycket vikt på deras behov kan kopplas till otrygg undvikande anknytning (Kaiser & Lundberg 2018). Forskare Annelie tar upp trygg och otrygg anknytning och kopplar detta till barnens separation till sin förälder. En väsentlig del av anknytningsteorin är att den beskriver reaktionen en individ ger vid en separation eller förlust av en viktig anknytningsperson. Individer med en trygg anknytning har oftast en utvecklad förmåga att handskas med separationer på ett adaptivt sätt, vilket skiljer sig från individer som har en otrygg anknytning och visar mer intensiva känslor. Aggressivitet är en viktig signal på att ett barn har en otrygg anknytning (Broberg 2007).

Alla barn är olika och unika och påverkas därför också på olika sätt. Ålder spelar också stor roll i hur barnet hanterar att separeras från sin förälder. Det påverkar dem både beteendemässigt och emotionellt. Kim beskriver detta på följande sätt:

“En del agerar ut sina känslor, har svårt att sätta det i ord. Andra som har svårt att sätta det i ord kanske, liksom, blir inåtvända istället och grubblar mycket, funderar för sig själva (Kim).”

Även forskare Annelie pratar om detta och tar upp på vilka olika sätt barns beteenden kan skilja sig. Hon tar upp att det kan vara ett varningstecken på att ett barn inte mår bra när barnet inte vill leka och vänder sig inåt:

“...beteendemässigt kan ju vara väldigt olika. Det kan ju också vara att barnet liksom skriker mycket, men det kan ju också, vissa perioder att det vänder sig inåt bara, sitter i sin säng och vill inte leka. Men barn som inte vill leka till exempel, är ju ett varningstecken på att det är barn som inte mår bra” (Annelie, forskare)

Vidare tar Kim upp att barn känner många olika känslor samtidigt. Att man kan känna ilska men samtidigt känna saknad till sin förälder:

“...och verkligen är det ganska tydligt hos många barn vi möter, att man känner många känslor samtidigt. Man kan ju ofta vara väldigt arg på sin förälder som... som har ställt till det liksom. “Varför gör du såhär? och så innebär det att vi inte får vara tillsammans” och samtidigt som man är arg så saknar man och den är borta och man kanske också skäms... inte pratar med sina kompisar, liksom om vad som har hänt och så där.” (Kim)

Detta går att koppla till vad Barnombudsmannen (2004) skriver om vanliga krisreaktioner. Dessa kan vara ångslan, nedstämdhet, ointresse, skuld, ilska, utbrott, koncentrationssvårigheter. Det kan även vara kroppsliga symptom som exempelvis huvudvärk och magont. Kjellströms, Reinkes och Eddys (2018) skriver att man i studier har funnit att barn som har haft förälder i fängelse har en och en halv gånger förhöjd risk i jämförelse med barn utan förälder i fängelse att visa ett mer extern beteende. Robyn tar upp att dessa känslor ibland inte kommer till uttryck på grund av att barnet känner att de inte kan prata om deras situation:

“Men det är ju mycket det här, hur är föräldern? “Tyst, du får inte säga någonting”, då går ju barnen och bär på någonting, “Nähe, får jag inte säga någonting” och så säger jag alla kompisarna “ja men din pappa vart är han någonstans?” Han brukar ju alltid spela fotboll med oss och leka med oss när han hämtar på dagis” Ja, får inte säga något... Och där kommer ju den här ångesten som vi då kanske vuxna eller den andra vuxna lägger på barnet.” (Robyn)

Det finns ett flertal långsiktiga problem som kan kopplas till barn vars förälder är frihetsberövad. Barnets välbefinnande, sociala relationer och skolgång är exempel på dessa långsiktiga problem. Det som kan ligga till grund för dessa olika problem är barnets trauma i samband med separationen från sin förälder (Hellfeldt et al 2018). Separationen från föräldern ger barnet en känsla av förlust som också kan sammankopplas till barnets rädsla för skuld och skam (Socialstyrelsen 2018). Detta är känslor som inte bara påverkar barnet utan hela familjen. Dessa barn blir därför en tyst grupp som inte många uppmärksammar (Hellfeldt et al 2018).

Någonting som samtliga intervjupersoner tar upp är att föräldrar ibland vill undvika att berätta för sina barn kring deras dom. Att de istället för att berätta sanningen, väljer att säga att deras frånvaro beror på annat. Robyn beskriver detta på följande sätt:

“...Nej, alltså vi ska säga att jag är utomlands och jobbar”. Man vill inte alltså, det är den här skulden själv. Man skäms för att säga det men för barnens del är det oerhört viktigt att de får information om vart, vart har föräldern tagit vägen? men inte vad brottet är... “ah, pappa har gjort något dumt så nu får han ju sitta där, polisen frågar ut han sen får vi se vad som händer. Okej pappa hade inte ehh... pappa har gjort något så han får stanna kvar i fängelset” att man berättar det men du säger inte riktigt vad.” (Robyn)

Detta går att koppla till vad Poehlmann et al (2021) tar upp i sin studie. De tar upp hur viktigt det är att faktiskt berätta för barnet vart föräldern är. De tar även upp att det medför fler konsekvenser att inte veta då man blir mer förvirrad. Kim beskriver detta på följande sätt:

“...För när vi inte vet, då sätter fantasierna igång och de är ofta värre än sanningen på ett sätt. Pappa är död, pappa är sjuk och ska dö och ligger på sjukhus, jag får inte säga hejdå” (Kim)

Poehlmann et al. (2021) tar upp hur viktigt det är att hitta ett sätt att ge stöd till dessa barn på grund av de negativa följderna som medföljer. Författarna tar upp att barn som fått ärliga och utvecklade och lämpliga förklaringar visat mindre negativt beteende när de skulle träffa sin förälder som är frihetsberövad. Dessa barn visar även mer positivt beteende under besöket. Long et al. (2021) skriver om att det kan leda till problem att inte vara ärlig med barnen.

Detta då barnen kan försöka hitta sina egna svar som sedan kan leda till felaktiga slutsatser. Om man inte får möjlighet att diskutera sina tvivel och bekymmer lämnas man ensam att hantera dem. Dessa barn bär på bördan i tystnad menar författarna. Författarna tar även upp att barn som får veta sanningen om sin förälders situation klarar sig bättre än de som "skyddas" från sanningen. Barnombudsmannen (2004) lyfter också detta genom att referera till artikel 12 i barnkonventionen som säger att barn har rätt att uttrycka sina åsikter i frågor som handlar om kontakt med en förälder och att hänsyn ska tas till barnets åsikter. Men för att ett barn ska kunna göra detta så krävs det att den fått relevant information.

För att få rätt stöd menar Robyn att det är viktigt att informera skolan om barnets situation:

“Vi råder ju alla som vi pratar med, säger vi, ni måste informera någon i skolan. Det kan vara skolsköterskan, kuratorn eller rektorn eller läraren man har, bara någon vet om de. Så att inte eleven bara rusar iväg och börjar gråta och må dåligt, har ont i magen” (Robyn)

Även Socialstyrelsen (2018) tar upp vikten av att ha stöd från skolan genom att exempelvis berätta för lärare. Detta för att barnet i sin tur ska få möjlighet och de resurser som är nödvändiga för att klara av sin skolgång. Barnombudsmannen (2004) tar upp att det är viktigt att skolpersonal även har kunskap kring reaktioner som kan vara vanliga hos dessa barn samt även veta hur de ska bemöta dessa. Det är viktigt att barnet vet att de kan vända sig till sin lärare i frågor som rör deras förälder.

Kim pratar om relationen till den fängslade föräldern och att mycket har att göra med hur relationen var innan de blev frihetsberövade.

“Ja, men det är... precis... det är som att det hänger ju lite ihop, hur var det innan de blev frihetsberövade? Hur såg det ut under tiden?...” (Kim)

Hen förklarar vidare att vissa barn inte känner sin förälder så väl och bekymrar sig inte med att hälsa på samt att ett fängelse inte känns så trevligt. Men att för de barn som har en god relation till föräldern överväger miljön för att träffa sin förälder. Annelie menar på att mycket handlar om hur föräldern betar sig. Har man en förälder vars grundproblematik är missbruk kan relationen mellan barnet och föräldern bli bättre om föräldern förändrar sig. Hon berättar vidare att barnen vill ha en fungerande förälder. Sker det inte någon förändring med exempelvis missbruket är det större risk att relationen inte fungerar. Annelie säger att relationen med föräldern blir mer förutsägbar när föräldern sitter inne eftersom det finns mer struktur och att bokade möten med barnen hålls. Däremot kan mycket hopp byggas upp inför när föräldern blir utsläppt, det kan leda till en stor besvikelse om situationen ändras på utsidan. Robyn går mer in på spåret att lite mindre barn vill prata med sin förälder men att barnen ibland inte orkar eller vill eftersom de sysslar med annat. Men en gemensam sak alla intervjupersoner hade var att det inte är alla barn som är medvetna om att föräldern sitter i fängelse och att föräldern har åkt iväg med jobbet eller någon annan ursäkt vilket gör barnen fundersamma.

Hellfeldt et al (20018) uppger att en del barn har under sin uppväxt inte känt sig älskad av sina föräldrar och att i majoriteten av fallen är det pappan som blir frihetsberövad. I deras bok lyfter de upp att inte känna sig älskad av sin förälder inte har en större koppling till frihetsberövningen och att föräldern inte varit närvarande i hemmet.

Long et al (2021) lyfter upp i sin rapport att positiva relationer samt ett hållbart band med föräldern är väsentligt för barnets hälsa och välbefinnande. Socialtjänsten (2018) beskriver att barn och unga mådde bra av att ha kontakt med sin frihetsberövade förälder och hålla kvar kontakten i samband med att föräldern avtjänar sitt straff. Svensk studie visar även att en god kontakt och relation till denne förälder är väsentlig för barnets resiliens (Long et al 2021).

“Nej, utan att de återfaller i kanske både missbruk och kriminalitet. Så det tror jag.. det vet jag ju, för jag har intervjuat någon tjej som det var så, att hennes mamma hon... det? hade såna spelmissbruk, hon spela och sen kom in i fängelse när hon var mellan 6 och 9 år och sedan kom hon hem, sen återföll hon i missbruk, spelmissbruk, igen när hon var 13 och det... det blev ju att hon slutade gå i skolan och... och rymde och hon var inte kvar i familjehemmet och det var liksom jättemycket problem med henne, just den här besvikelsen och ledsenheten och... och det blir liksom, hela barndomen blir präglad av det ju. 3 år först när hon var ju liksom i den åldern och sen när hon var tonåring igen, var det lika långt straff, då förlorar man sin förälder 6 år. Och sen var pappan då sjuk i cancer och han var också kriminell sedan lång tid tillbaka, så han var ute och in i fängelserna, men han ändå var ännu värre också, han var sjuk liksom och skulle försvinna. Så det... det blev ju att hon nästan kollapsa, kan man säga, hon sluta fungera helt och hållet.” (Forskare Annelie)

Detta citat kan man enkelt koppla till den otrygga desorganiserade anknytningen. En pappa som är kriminell som har pendlat mellan fängelse och hemmet som sedan är sjuk i cancer. En mamma som på grund av sitt spelmissbruk och missbruk varit frihetsberövad fram och tillbaka och mist många år av dotterns liv. En uppväxt med turbulenta förhållanden och ett kaos där barnets behov inte har uppfyllts och tillgodosetts (Kaiser & Lundberg 2018). Annelie berättar hur barnet nästan kollapsade och slutade fungera. Detta tyder på att barn, som i detta fall, med en otrygg desorganiserad anknytning är rädda och osäkra samtidigt som de vill ha tröst och kontakt. Barnets beteende kan leda till en bristande förmåga att hantera stressiga eller hotfulla situationer (Kaiser & Lundberg 2018).

“Ja, man... Jag tror snarare att det är vanligare, tror jag, att föräldrar som inte haft så mycket kontakt med sina barn... när de hamnar i fängelse så kommer de bort kanske från sina kriminella kompisar, de kommer bort från missbruket, de kommer liksom... de har struktur liksom, i fängelset och då är det många som... om man till exempel är gängkriminell så får man ju inte ha kontakt med andra, blir helt avstängd från... Och då... Då är det ju många som nästan utnyttjar ju sin... sina barn och sin familj, för det är de enda man har, som man har tillåtelse till att ha kontakt med ju. Så att, det var en tjej (...) hon upplevde ju så att... hennes pappa satt ju, tror jag, 7 år i fängelse men han var dömd 10 år så kommer man ut efter en viss tid. Så han satt 7 år och då var han ju jätteaktiv liksom med henne och han skrev brev och det var så mycket liksom och sen när han kom ut sen, så försvann all kontakt. Och det blir ju inte roligt, hon bytte ju till med efternamn, hon var så arg liksom på...” (Forskare Annelie)

Det som Annelie nämner är att föräldern har utnyttjat barnet i ett sårbart läge. Dottern vill ha kontakt med sin pappa och pappan som är frihetsberövad har inte lika stort kontaktnät som tidigare och barnet är den enda han har. Här har relationen mellan far och dotter varit utifrån pappans villkor. Starka känslor väcktes efter pappans frigivning i samband med den avbrutna kontakten.

Detta går att koppla till en otrygg ambivalent anknytning då denna anknytningsstil kännetecknas av att barnet känner oro för att bli övergiven samt svårigheter med att känna trygghet. Dessa barn blir ängsliga när föräldern går iväg och barnets önskan till närhet med föräldern påverkas av den osäkra tilliten som därefter medför motviljan. Studier har visat att dessa barn har fostrats av opålitliga föräldrar som har haft ett varierande bemötande vilket har gjort dem oförutsägbara. Sökandet av emotionell kontakt resulterar i ilska när barnet från början blivit avvisad (Kaiser & Lundberg 2018). Tjejen som Annelie pratar om i sitt citat har en opålitlig pappa med ett varierande bemötande som först vill ha kontakt med henne och sedan bryter all kontakt. Broberg (2006) lyfter också detta kring att samspelet mellan barnet och föräldern oftast sker på föräldrarnas villkor när det handlar om en otrygg ambivalent anknytning. Broberg tar även upp att barn kan utveckla en negativ modell av "självet" när ens anknytningsperson avvisar eller negligerar barnets anknytningsbeteenden. Konsekvensen av detta kan vara att barnet avstår från att söka stöd hos anknytningspersonen (Broberg 2007). Pappan i citatet avvisar sin dotter vilket i sin tur kan då leda till att flickan utvecklar en negativ modell av "självet". Som nämnt i citatet bytte tjejen efternamn vilket kan kopplas till att hon avstår från att söka stöd från sin pappa, alltså sin anknytningsperson.

Annelie tar även upp ett annat exempel som handlar om en flicka vars mor har blivit frihetsberövad och pratar om skam samt aggression:

“Ja det är de ju mycket känslor kan ju omvandlas till aggressivitet ju oro till exempel rädsla kan ju liksom få sådana när massor.... man hittar någon trigger punkt liksom. Det var en flicka som kom just från en liksom ja medelklassfamilj ja mamma var ekonomichef och hade begått ett ekonomiskt brott då och där var det ju enormt mycket skam liksom, mamman kom hem på permission och det var sommar så satt hon i huset hela tiden för hon vågade inte gå ut och visa sig ute och det påverkar ju det är barnen också alltså att de ser mammans beteende när hon kommer hem på permissioner att hon skäms så himla mycket och där då hade liksom de här flickorna hållit det för sig själv hela tiden och försökt hålla fasaden och låtsas om att ja... så väl att mamma var de berättar i alla fall inte det och sen var det någon kille i klassen som hade ropat ut att de hade mamman i fängelse och då hade hon blivit jätte våldsam och slagit ner honom och har inte alls haft dem tendenserna innan.” (Annelie)

Som tidigare nämnt är ilska och utbrott en vanlig krisreaktion hos barn vars förälder är frihetsberövad (Barnombudsmannen 2004). I Annelies uttalande kring denna flicka så fick hon ett utbrott och agerade i ilska även då tendenserna inte funnits där innan. Ifall dessa beteenden och reaktioner blir allt mer vanliga så hade det kunnat peka på en otrygg anknytning. Som tidigare nämnt är aggressivitet en viktig signal på att ett barn har en otrygg anknytning (Broberg 2007). Detta kan däremot också vara en tillfälle reaktion av frustration.

5.2 Påverkan på vardagslivet

5.2.1 Mer ansvar i vardagen

En frånvarande förälder har en stor omfattande inverkan hos ett barn. Detta påverkar i sin tur barnets vardagsliv. Att ta mer ansvar blir mer förekommande för dessa barn, detta poängterar Kim:

“Det händer att det gör det, kanske inte om det är vanligt men det händer absolut, ja alltså visst alltså det finns ju så många bra sidor av det där man kanske tar lite mer ansvar i familjen och hjälper till och så där liksom men det finns ju också det här när man verkligen tar för mycket ansvar som barn och och så där och tänker att man ska vara med och bestämma eller liksom så så ja men det händer och kanske också att det är en annan sak som inte riktigt orkar utan mamman kanske blir så deprimerad eller liksom inte har ork och sköta det vanliga då blir det ju då är det ju vanligt att det är barnen att kliva in och laga maten och ta hand om syskonen och sådär.” (Kim)

Ytterligare information rörande huruvida barnen tar mer ansvar tar även Robyn upp och ger även ett exempel på detta:

“Ja, de mister ju lite utav barndomen. De leker ju inte på samma sätt längre. Det ser ju vi. Man är väldigt mån om den föräldern hela tiden, kan jag ju se när de är här ju. “ehh mamma, ska du äta lite, ska jag hämta lite mat”, ja. Vi ser ju de här, ja, vet inte. Det blir ju tufft för dem i alla fall.” (Robyn)

Forskaren Annelie berättar mer omfattande hur många barn som har vuxit upp i ett hem med en förälder som missbrukar och inte är välfungerande, har redan från tidig ålder lärt sig själv att ta ett större ansvar. Forskaren berättar vidare att man kan se att dessa barn klarar av en hel del saker rätt så bra men att de på det känslomässiga planet inte har fått sina behov tillgodosedda och att de barnen bär på en ryggsäck med känslomässigt trauma. (Annelie)

Våra intervjupersoner har liknande upplevelser gällande barn som kliver in och tar mer ansvar i hemmet. Leeson & Morgan (2019) beskriver barns ansvar i hemmet och hur det här ansvaret har expanderat i samband med att ena föräldern har blivit frihetsberövad. Barnen är måna om föräldern som är kvar på utsidan, de blir oroliga för deras välmående och stödjer därför föräldern med hushållssysslor, städning, matlagning etc. Ett av barnen som deltog i deras studien ansåg att det var hans ansvar att hjälpa sin mamma med allt han kunde för att mamman inte skulle bli trött eftersom mamman redan jobbade och tog hand om familjen på egen hand. I studien beskriver man hur barn litade starkt på sig själva i frågan om att ta hand om sina yngre syskon. Det kunde vara allt från att lämna och hämta från skolan, läxor, bada dem och lägga dem till sängs. Barnen hade upplevt en rollomvändning och kände sig själva som föräldern. Detta kan komma att påverka barnets utveckling negativt, i form av deras välbefinnande och utbildning. Long et al. (2021) lyfter också fram detta och citerar en ung person vars pappa är frihetsberövad som säger att de också på ett sätt avtjänar en dom och att de blivit inkastade i ett liv som är annorlunda än hur det borde vara. Den unga personen beskriver hur denne blev tillsagd, under uppväxten, att göra systems läxor med henne och att lära henne saker samt att anstränga sig. Vidare säger personen att den är bitter över att inte bara ha fått vara ett barn.

5.2.2 Kriminalitet i generation

När en förälder begår ett brott kan även barnet ses som kriminell, detta beskriver Annelie på följande sätt:

“...man drar ju barnen över samma kam. Att när polisen kommer in och man ser att där finns tonårsbarn så förutsätter man att tonårsbarnet också är inblandat i missbruk och kriminalitet.” (Annelie)

Detta kan i sin tur påverka även hur barnet ser på sig själv. Detta beskriver Annelie vidare med:

“...så som man blir betraktad så är det en stor risk att man blir sån ju. Man blir ju betraktad som sämre o kriminell o så. Så det är större risk att man får den självbilden eller iallafall en negativ självbild” (Annelie)

Dessa två citat går att koppla till stämplingsteorin. Goldberg (2010) skriver om att självbilden handlar om den uppfattning man har om sig själv i relation till samhällets syn på hur en borde vara. De reaktioner en person får från andra på sitt beteende kan i sin tur påverka självbilden. Båda citaten tar upp att barn vars föräldrar är frihetsberövade och kan betraktas som kriminella av andra. Om detta är någonting som barnet känner av under en längre period kan detta påverka deras självbild mot det negativa som även Annelie tar upp i sitt citat. När den här negativa självbilden går så långt så att man börjar förvänta sig negativa kommentarer från andra är det svårt att förändra det. För att kunna förändra det krävs hjälp från andra (Goldberg 2010).

I frågan om hur andra ser på ett barn och dömer det utifrån föräldrarnas handlingar har Robyn en gemensam delad uppfattning med forskaren Annelie. Att man drar barnen över en kam noteras som förekommande. Här är ytterligare ett exempel som lyfts upp från den andra intervjupersonen Robyn:

“Med arbetet, är ju att alla som man egentligen kommer i kontakt med, dem här kriminella barnen. Men det är ju inte kriminella barn, det är ju inte barnen som har gjort det, det är föräldrarna. När jag söker pengar tex, det ingår i mitt jobb att stiftelser, fonder och alltihopa så att vi har en verksamhet... Alltså kriminella barn, nää de skänker inte vi till. Man ser barnen som kriminella hela tiden, hela det måste samhället ändra på” (Robyn).

I Dauqin et al (2023) forskning har man kommit fram till att avvikelser, vilket i detta fall benämns med kriminalitet, inte har genetiska anlag som leder till kriminella handlingar. Man talar om hur personen i sig integrerar med sin omgivning och låter sin utveckling påverkas. Social inlärning och avvikelserna lärs genom interaktioner med andra. Inlärningsprocessen är som mest kraftig bland ens närstående, såsom föräldrar. Riskfaktorerna till ett utvecklat kriminellt beteende blir däremot förhöjd hos de barn vars föräldrar sitter i fängelset. Nackdelen med att ha en frihetsberövad förälder är att det stör familjelivet och lämnar negativa barndomsupplevelser för barnen. Ekonomi samt psykiska och fysiska påfrestningar förknippas även som negativa effekter av att föräldern är i fängelse. Man belyser att det är större risk att barn med kriminella föräldrar grips och behandlas som kriminella i en större utsträckning än vad barn utan kriminella föräldrar gör.

Björkhagen Turesson (2009) har i sin avhandling intervjuat en kille vid namn Isak som levit tillsammans med sin mamma och hade en frånvarande pappa. Isak har fått växa upp med en missbrukare till mamma. Vid en händelse sent på kvällen berättar Isak att han hade suttit och spelat på sin dator. Det knackade på dörren och det visade sig vara polisen. De hade kommit för att hämta hans mamma men hoppade direkt på med anklagelserna mot Isak där en av poliserna hade frågat honom vad han hade tagit. Detta hade gjort Isak väldigt sur. Vid detta tillfället gick Isak sitt sista år i gymnasiet. Polisen hade bett om ursäkt under kvällens gång till Isak för utpekande. Trots detta slutade det ändå upp med att han samma kväll blev placerad i häkte. Orsaken till placeringen var skäligen misstanke för grovt narkotikabrott.

Författaren skriver att det ibland räcker med att vara barn till en brottsling eller en misstänkt kriminell för att också bli anklagad och misstänkt för samma brott. Vidare belyser man att de barn som växer upp och lever i en sådan miljö som utgör en brottsplats så är risken förhöjd att bli oskyldigt anklagad som misstänkt kriminell. Vid sådana situationer sker kategorisering av människor, även i många olika områden i vårt samhälle är det förekommande av kategorisering, detta leder i sin tur till underordning och marginalisering. Kategorisering och indelning av denna typ har sitt utgångsläge i hur samhället ser på personer med ett kriminellt beteende. Barn till de föräldrar som har ett avvikande kriminellt beteende placeras i samma fack och att detta sedan påverkas av denna indelningen. I berättelsen om Isak berättar han att han till en början reagerade över att samhället beaktade honom som missbrukare och brottsling men att han med tiden i häktet fick mer förståelse. En risk som uppstår i samband med denna händelse är att Isak så småningom började acceptera denna kategorisering. Följden av den acceptansen var risken för hans socialiseringsprocess. Interaktionismen spelar en central roll i detta, att vara avvikande handlar inte endast om det avvikande beteendet utan handlar i samma utsträckning om personens identitet. Alltså att individen uppfattar sig själv som avvikande (Björkhagen Turesson 2009). Detta kan därmed kopplas till två av våra intervjupersoner, Annelie och Robbyns uttalanden kring hur barnen ses som kriminella baserat på föräldrarnas kriminella handlingar.

5.2.3 Stigmatologi

Det är vanligt att inte vilja dela med sig av att man har en förälder i fängelse att ha en eftersom det ses som socialt avvikande. Många i omgivningen väljer att ta ett steg tillbaka från dessa personer när de vet hur den rådande situationen ter sig. Stigmatiseringen och tystnadskulturen har en stor inverkan på dessa barn. Forskaren Annelie tar upp ett exempel på hur stigmatisering kan se ut:

“Partner kan ju också bli stigmatiserad av omgivningen, kan ju vara att dem har barn sen tar kompisarnas föräldrar avstånd och säger: nä men ni barn får inte leka för ni kommer från en kriminell familj” (Annelie).

Vidare berättar Robyn hur man som barn utsätts för tystnadskulturen av sin förälder, med motivet att inte bli dömd av omgivningen:

“...ja, man vill ju inte berätta. Hon den här eleven sa, “hade jag bara kunnat sagt till allihopa, ahh min mamma sitter i fängelse” men hon kunde inte de. Hon fick inte berätta det” (Robyn).

Kim berättar hur barnen blir lite nervösa för att berätta för någon i skolan med rädslan att bli retad. Men samtidigt upplever vissa barn att det är jobbigt att hålla det hemligt för sina bästa vänner. Vidare berättar Kim att detta leder till en försvarad situation gällande sociala relationer, man har för mycket att tänka på och att det blir svårare att ta hänsyn till andra.

Leeson & Morgan (2019) lyfter fram i sin forskning att stigmatisering är en förekommande erfarenhet som barn och familjer till fångar upplever. En majoritet av familjer till fångar är tysta angående deras status, grundorsaken är rädslan för att bli avvisad eller att omgivningen ska se ner på dem. För att minska risken för att utsättas för stigmatisering är att vara tyst och inte väcka uppmärksamhet. Barnen skapar därför ett skydd kring sig för att undvika frågan var föräldern befinner sig. Detta leder till isolering och man har det besvärligt att anförtro sig till

närstående eller söka hjälp för att bevara familjens hemlighet. Forskarna menar på att den känslomässiga omvårdnaden som krävs av ett barn i vissa situationer framställs som komplex. Som ovan nämnd slutar det ofta upp i social isolering från vanliga stödmekanismer i försök att handskas med sina egna befintliga problem. Problemen rörde sig om hur de blev stigmatiserade av människorna i omgivningen samt deras negativa omdömen kring familjens situation. Man undvek att berätta för sin förälder om dåliga saker som hände en för man ville inte oroa sin mamma ännu mer. Ett exempel från ett barns upplevelse är ett uttalande ett barn gjorde i deras studie där barnet berättar att saker höll på att gå fel i hennes liv, hon ville inte belasta sin mamma med mer oro. Barnet kände att på grund av stigmatiseringen hade hon ingen annan att vända sig till, då hon rädd för utfrysning och mobbning från omgivningen och samhället.

Konsekvensen av isolering medför en brist på synlighet och leder till att personer med högre position inte intar några åtgärder och fortsätter att ignorera deras situation. Samt att det brister inom politiken och politikernas vilja att erkänna behoven hos denna grupp. Man vill att den osynliga gruppen av barn lyfts fram och minska stigma som finns samt erbjuda ett mer effektivt stöd. Med ett effektivt stöd från staten behöver inte barnen belastas på samma sätt. En del familjer får stöd och hjälp av ideella organisationer som är beroende av nationell finansiering samt lokal. Vid ekonomisk nedskärning och gör dessa organisationer sårbara och förblir därmed inte alltid tillförlitliga (Leeson & Morgan 2019).

Utifrån resultaten visade det sig att det är förekommande att barn och familjer till frihetsberövade oftast är tysta om sin situation med grundorsaken att inte bli avvisade eller att människorna i deras omgivning ska se ner på dem. Intervjupersonerna talar om att föräldrar inte tillåter sina barn leka med barn till frihetsberövade eftersom det är en kriminell familj, de utsatta barnen är dessutom rädda att bli retade. Stigmaten byggs av människor med en ideologi i följd av att kunna förklara en individs underlägsenhet samt att kunna övertyga andra och sig själv om att denna person utför fara. Utifrån empirin tar man del av att barnen så småningom socialt isolerar sig från vanliga stödmekanismer för att i sin tur kunna handskas med sina problem. En individ eller grupp utsätts för stigmatisering när man avviker från det som ses som det "normala". Exempel på detta är när en person begår en kriminell handling, vilket i detta fall är föräldern. Goffman (2020) lyfte upp att man stigmatiseras av olika skäl och att det främst har att göra med tre grupper. Denna utsatta grupp faller under "fläckar på den personliga karaktären" där ohederlighet och fängelsevistelse betonas. Personen i frågan blir negativt märkt på grund av beteendet och kan därefter betraktas som mindre värdefull och som en person som avviker från samhällets normer. Stigmatiseringen kan manifesteras på olika sätt, exempelvis genom isolering, diskriminering och fördomar såsom att barnen är kriminella eftersom föräldern är det. Stigman tenderar att föras vidare i generationer och drabbar dessa barn på ett sådant sätt. Många av dessa barn hade i det sociala samspelet kunnat accepteras men på grund av föräldrarnas fängelsevistelse blir det svårt för andra att se förbi och deras situation uppmärksammas, detta följs av att den mötande personen avvisar en eftersom det är ett oönskat tillstånd som inte möter deras förväntningar (Goffman 2020). Stigmatiseringen påverkar hur individen betraktas av samhället men även hur de betraktar sig själva. Personer som upplever stigmatisering kan internalisera de negativa stereotyperna och känna skam, skuld eller mindervärdeskomplex. Detta kan leda till negativa konsekvenser för deras självkänsla, välbefinnande och möjligheter att fullt ut delta i samhället. I Goffman (2020) identitetsbegrepp är dessa tre delar centrala jagidentitet, personliga identiteten och social identitet. Stigmatiseringens påverkan på huruvida man ser sig själv är sammankopplat till jagidentiteten, där individens självuppfattning berörs. På grund av de sociala erfarenheterna dessa barn har fått uppleva av omgivningen rådande deras

situation har det gett intryck på deras subjektiva känsla av deras omständigheter samt karaktär. Konsekvenserna som kan medfölja stigmatiseringen som resultatet visar är social utestängning, isolering samt begränsade möjligheter till personlig utveckling.

5.2.4 Skola och utbildning

Skola och utbildning är viktigt för barns sociala utveckling men även för att utbreda deras kunskap. Det finns många faktorer i ett barns liv som spelar en central roll för hur barnen mår, detta påverkar i sin tur barnens presentation och trivsel i skolan. Att ha en förälder i fängelse är en sådan faktor som gör en inverkan på barnen i skolan. Samtliga intervjuer har liknande utgångspunkter angående barnens skolsituation men formulerar sig varierande. Här nedan berättar Kim hur det både kan gå bra men även dåligt för en del av barnen med en frihetsberövad förälder:

“Man kanske inte går färdigt skolan eller vidareutbildar sig ehmm så det finns en riskfaktor ehmm det gör de. Men det betyder inte att det är så för alla barn, och många går det jättebra för och för en del blir det en knölig tid liksom, det kan vara tuffa, liksom man kan ha svårt att koncentrera sig och man liksom...” (Kim)

Vidare bekräftar forskare Annelie att barnen har koncentrationssvårigheter och att skolarbeten kan vara tuffa. Annelie beskriver vidare nackdelarna med hur barnens svårigheter i skolan kan se ut.

“...att man inte kan koncentrera sig, är det ju, att man har svårt, därför har man svårt med skolan. Många barn säger att de läser läxorna precis som förut men att det liksom fastnar inte riktigt. Man kan inte fokusera, så det är väl lite beteenden, både på små barn och på stora barn” (Forskare Annelie).

Bortsett från koncentrationssvårigheterna förekommer även olika reaktioner hos barnen som vår intervjuperson Robyn lyfter upp. Robyn tar upp ett tydligt exempel på hur barn kan reagera vid en jobbig situation i skolan.

“...dem brukar asså tappa, de brukar ha det svårt att koncentrera sig, de kan handla om frågor som kommer upp som gör att man inte vill vara kvar. Vi hade en tjej ehh de va engelska lektion, och så satt man och gick igenom glosor och så kommer man till ordet jail, då bröt hon ihopa eftersom hennes mamma hade åkt in och då rusar hon ju bara ut därifrån, men då är de ju tufft, lärarna kan inte fånga upp dem riktigt, det är väldigt lite lärare idag” (Robyn).

I Barnombudsmannen (2004) rapport lyfter man upp att det är förekommande att skolpresentationer samt skolanpassningen för barnen försämras på grund av omständigheterna de befinner sig i. Dessa barn får mer svårigheter än vad barn har utan en fängslad förälder. Svårigheterna gäller kamratrelationer och massa andra känslor som bubblar upp till ytan som ses som vanliga reaktioner, exempelvis känslan av oälskad och värdelös. Long et al. (2021) beskriver att skolan ses olika för alla barn, en del ser skolan som stress och hot medan andra barn upplever de som en fristad där möjligheten finns till en positiv inverkan från en vuxen. Skolan för en del barn identifierades även som ett positivt utrymme även då somliga aspekter ansågs som problematiska. Skolan var en plats man flydde till, bort från de utmanande delarna av livet. Man upprätthöll en mer positiv känsla av identitet och prestation i skolan som därefter gav barnen hopp och strävan. Däremot var inte detta alltid en

delad upplevelse för alla barn. I rapporten gjordes ett flertal intervjuer med barn som berättar om sina skolerfarenheter. Ett barn berättar att när hen gick i skolan visste alla om att föräldern var frihetsberövad utan att hen hade gått ut med det. Barnet berättar vidare att hen var den enda på hela skolan som hade en mamma i fängelse, detta slutade sedan upp med att barnet inte längre gick tillbaka till skolan. I en annan intervju med ett av barnen är erfarenheterna annorlunda. Barnet beskriver att situationen i skolan var ansträngande och besvärlig eftersom ingen var underrättad om föräldrarnas frihetsberövning. Barnet berättar att hen fick problem av sina lärare för de minsta sakerna och att hen sedan slutade upp i tårar och var tvungen att lämna sitt klassrum. Barnet förklarar att hen inte klarade av att höra lärarnas uttalande om att hen gjorde något fel men även att det var betydligt mycket mer som var underliggande till detta beteendet och känslorna. I samband med detta var det fortfarande mycket distraktion för att sedan kunna koncentrera sig på skolarbeten (Long et al 2021). Hellfeldt et al. (2018) skriver om att man såg tendenser hos barn med en frihetsberövad förälder att trivseln var sämre i grundskolan och gymnasiet, till skillnad från resterande. Det är även en förhöjd risk att inte genomföra gymnasieskolan eller läsa vidare på universitet och högskola. I Sheehan & Levine (2011) rapport läser man om att barn i den tidiga tonåren hade allt mer frånvaro från skolan. I flera intervjuer med barn får man ta del av deras upplevelser där de uppger att det missade många skoldagar.

5.2.5 Lugnare vardag

I våra intervjuer fick vi relativt enade svar på frågan om hur barnen upplever sin vardag med en fängslad förälder. Samtliga intervjupersoner uppgav att barnens vardag upplevdes lugnare i många utav fallen. Detta baserades på information de har fått från möten med barnen och fått ta del av deras erfarenheter. Följande orsaker till varför vardagen kunde upplevas lugnare lyfter Robyn upp:

“...många utav barnen känner ju den här oron, blir de samma som de var innan som innan den åkte in och ofta dem barnen de är ju asså att föräldern har varit i ett missbruk. Och så har man varit ute och kanske på sina... Dem är ju väldigt slitna, dem här föräldrarna och då kommer de här “skönt nu kommer inte han när han skriker, och gäller inte, han sover på dagarna och ute på nätterna men man ser ändå hur han chanserar” eh dem som jag, om jag nu tittar på dem jag har träffat, oftast separerar dem” (Robyn).

Robyn benämner oroligheterna barnen känner i samband med föräldrarnas närvaro, på grund av exempelvis av föräldrarnas missbruk blir det svårt att veta vad som händer närmast. Detta leder i sin tur en trygghet för barnen när förälder inte längre finns med i vardagen på samma sätt. Man kan dra slutsatsen att förälder är förutsägbar, detta är även något forskaren Annelie berättar om:

“...Det finns det också ju. Framför allt om det kanske är en förälder är med... som har liksom en kriminell livsstil, om man säger så. Det finns lite olika, men det finns ju de som liksom har varit kriminella eller är kriminella, har det som jobb liksom, att begå olika stölder och så... och så de som är våldsamma, de som har missbruk, så kan det ju skapa enormt mycket otrygghet i familjen ju. För de barnen så kan det ju vara en stor befrielse, att känna att nu så är det bara mamma och jag och det är liksom lugnt och livet är liksom förutsägbart igen ju” (Annelie).

Annelie nämner också otryggheten hos barnen men även hos familjen och att den problematiska föräldern blir fängslad skapar en stor befrielse för barnen, vilket kan kopplas till det Robyn berättar. Detta kan även kopplas vidare till de Kim kommer till att lyfta upp:

“... nej men det kan nog vara, ehm alltså de kan framförallt innan de ska komma ut kan de skapa ganska mycket oro. Hur blir det den här gången. Sen kan det hända så mycket saker medan föräldern är frihetsberövad, kanske blir så att föräldrarna skiljer sig liksom, flyttar isär eller så kanske de redan var isär flyttade. Men att de ändå innebar stök och att man oroar sig för den. Men det är många människor som inte återfaller i brott så det kan ju gå bra. Ehm men de kan ta lång tid att bygga upp förtroendet och relationen, men det kan också vara såhär “okej men nu är vi där igen liksom, nu oroar man sig inför vad pappa ska hitta på och sådär“” (Kim).

Barnombudsmannen (2004) redogör att för vissa barn har vardagslivet upplevts som lugnare i samband med att föräldern har blivit frihetsberövad. Anledningen till detta har varit att barnen levt i en turbulent hemmiljö där bråk, droger och kriminalitet har varit en del av deras vardag i en lång period. Ett exempel lyfts upp i rapporten där en ung pojke berättar att det är skönt att pappan sitter inne i fängelse, för då vet pojken vart han har sin pappa. När dessa faktorer inte längre spelar en central roll i barnens vardag och inte längre styr familjelivet kan man hoppas på en förbättrad vardag och planera inför en lugnare tid när föräldern har blivit frisläppt. De barn som fått uppleva en turbulent vardag med föräldrarnas närvaro kan börja fantisera att föräldern ska ha förändrats under sin tid i fängelset och kommer att komma tillbaka snällare och lugnare. För att bilden barnen har av sin förälder verkligen ska vara realistisk så är det nödvändigt att barnen har tillgång till att ha kontakt med den fängslade föräldern. Hellfeldt et al (2018) skriver om att barn kan känna rädsla för sin frihetsberövade förälder och vad det kan bero på. En sådan anledning nämner de kan vara våld då det internationellt finns tecken på att många barn vars föräldrar är frihetsberövade har blivit utsatta för våld. De studerade om det är vanligare att ha utsatts för våld bland de som haft en förälder i fängelse och kom fram till att det var det. Det visade sig även att dessa barn utsatts för verbala angrepp och försummelse samt att de bevittnat våld i hemmet i en större utsträckning än barn som inte haft en förälder i fängelse. Likt Barnombudsmannen lyfter Hellfeldt et al (2018) också upp att barn kan känna att de får andrum från sin brottsliga eller missbrukande förälder när de åker in i fängelse.

5.2.6 Relationer

Barnens relationer till vänner och familj påverkas något oerhört av att ha en frihetsberövad förälder. Den sociala delen kommer att påverkas mycket på grund av hur omgivningen kommer till att bemöta nyheterna kring att föräldern är fängslad. En del barn väljer att vara tyst om deras familjesituation som utgör en faktor till isolering. Våra intervjupersoner tar upp i sina intervjuer hur relationen till den kvarstående föräldern som är på utsidan men även hur relationerna till vänner kan se ut.

Gällande relationen med föräldern som är kvar på utsidan fick vi liknande uppgifter från samtliga. Relationen är oftast tajtare och man får känslan att det är vi mot världen. Föräldern på utsidan blir deras primära trygghet i majoriteten av fallen och därför är barnen oftast måna om den föräldern.

Relationen uppfattas som mer komplex av våra intervjupersoner. Många av barnen velade mellan om de skulle berätta till sina vänner eller inte. Robyn uttrycker sig med att barnen fortfarande har sina vänner. Kim anser att barnen får det svårt med sociala relationer då man

har mycket att tänka på och tar inte lika stor hänsyn till andra. Barnen upplever att det är svårt att hålla hemligheten från sina vänner. Annelie berättar mer om att barns sociala krets sakta men säkert drar sig undan och tar avstånd. Föräldrar låter inte sina barn umgås med dessa barn för man anser att det är en dålig familj med dåliga normer och värderingar.

Omsorgsgivaren som är kvar på utsidan har en viktig roll i den berörande frågan kring hur relationen mellan barnet och den frihetsberövade förälder ser ut och kommer att utvecklas. Den fängslade föräldern är beroende av omsorgsgivaren på utsidan, eftersom makten ligger i omsorgsgivare händer huruvida den fysiska kontakten kommer vara mellan barnet och fången. Omsorgsgivaren är även personen som förklarar för barnet vad det är som händer. Även då pappan i många utav fallen var personen som blev frihetsberövad beskriver Hellfeldt et al. (2018) att en del barn att de heller inte kände sig älskade av mamman som var kvar på utsidan och att det i lägre grad sökte stöd från sin förälder.

Utdragna citat från barn i rapporten Long et al. (2021) beskriver barn att de inte berättade för någon om att föräldern var frihetsberövad eftersom det inte var någon annans ensak. Ett annat barn berättar att hen inte talade om det för någon förutom sina nära vänner men att hen aldrig pratade om det. Hellfeldt et al. (2018) skriver om en del familjers erfarenheter av att ha berättat informationen till nära vänner till deras barn och att det har slutat upp med mobbning. En del mammor var med om andra föräldrars dömande reaktioner som hade negativ påverkan på barnen. Däremot fanns det även positiva erfarenheter.

6 Diskussion

I denna studie har vi undersökt på vilket sätt ett barn påverkas av att ha en förälder som är frihetsberövad. Detta utifrån vilken påverkan separationen mellan barnet och dess förälder har, utifrån ett emotionellt och beteendemässigt perspektiv men även utifrån hur vardagslivet påverkas. Empirin har vi samlat in genom att genomföra semistrukturerade intervjuer och det är intervjupersonernas erfarenhet som studien grundar sig i. Det som framkommit i resultat och analysdelen är framförallt att alla barn påverkas på olika sätt och att det inte finns ett rakt svar men att det däremot finns väldigt många olika svar och att det helt och hållet beror på relationen mellan barnet och den frihetsberövade föräldern samt barnets personlighet.

Första frågeställningen handlade om hur barn vars förälder är frihetsberövad påverkas av separationen, utifrån ett emotionellt och beteendemässigt perspektiv. Det som framkom var att själva separationen kan vara en väldigt traumatisk upplevelse för barnet. Relationer är viktigt för människans socialisering och utveckling, relationer är även något vi individer bygger upp och försöker bevara, det kan både vara närstående och utomstående.

Anknytningsteorin beskriver hur människan skapar kontakt och band med individer i sin omgivning. Denna teorin ger människan en uppfattning samt förståelse på hur man reagerar emotionellt och hur beteendet uppvisas i nära relationer (Kaiser & Lundgren 2018).

Känslor som ilska och saknad är vanliga och det framkommer även att dessa känslor kan gå hand i hand. Att man samtidigt som man känner ilska över situationen också kan sakna sin förälder. Oro är också en känsla som samtliga intervjupersoner lyfte fram. Oro för hur föräldern har det och om den mår bra. Barnombudsmannen (2004) skriver om vanliga krisreaktioner. Dessa kan vara ängslan, nedstämdhet, ointresse, skuld, ilska, utbrott, koncentrationssvårigheter. Utifrån den empiri vi fått fram kommer det även upp att barn uttrycker sina känslor olika. Vissa barn har en tendens att hålla det inom sig medan andra agerar ut sina känslor. Kjellströms, Reinkes och Eddys (2018) tar upp att barn som har haft en förälder i fängelse löper större risk för att visa mer externt beteende. Något som uppfattas väldigt vanligt utifrån att samtliga intervjupersoner lyfte fram detta är att föräldrar vill undvika att berätta om för barnen kring föräldrarnas dom och att de istället säger att deras frånvaro beror på annat. Samtliga intervjupersoner lyfter fram hur viktigt det är att ha en öppen och ärlig dialog med barn kring detta och att det inte är någonting som ska hemlighållas. De alla var överens med att föräldrarna inte behöver berätta vad brottet är utan att det viktiga är att barnen vet vart deras förälder har tagit vägen. Att inte veta leder endast till mer förvirring och oro. Detta tas även upp av Poehlmann et al. (2021) och Long et al. (2021) som tar upp vikten av att prata med sitt barn om situationen och vara ärlig samt att det endast kan bli värre att inte berätta. Vilken anknytning barnet har till föräldern beror på vilken relation barnet haft till sin förälder sedan tidigare. Ett barn vars båda föräldrar har kommit ut och in ur ens liv på grund av att de suttit i fängelse har oftast växt upp med turbulenta förhållanden och kaos. Dessa barn växer upp med en otrygg desorganiserad anknytning. Det finns de barn som haft en förälder som är frihetsberövad och som är opålitlig då de har ett varierande bemötande. Dessa barn växer upp med en otrygg ambivalent anknytning.

Andra frågeställningen handlade om vardagslivet hos barn vars förälder är frihetsberövad påverkas. Det som framkom i resultatet var att barn tar mer ansvar i hemmet och att detta kan leda till att de klarar av mycket men att de känslomässigt inte alltid fått sina behov tillgodosedda. Något annat som stod ut är att barn vars förälder sitter i fängelse också ses som kriminella vilket i sin tur kan påverka barnets självbild och låter därmed omgivningen påverka deras utveckling till det sämre. Detta tas även upp av Goldberg (2010) när han

skriver om stämplingsteorin då han skriver om hur de reaktioner en person får från andra på sitt beteende kan i sin tur påverka självbilden. Betraktas dessa barn som kriminella under en längre period kan detta påverka deras självbild till det negativa. Ekonomi samt psykiska och fysiska påfrestningar förknippas även som negativa effekter av att föräldern är i fängelse där riskfaktorerna till ett utvecklat kriminellt beteende blir förhöjt hos dessa barn. En annan mycket viktig punkt är hur tystnadskulturen samt social stigmatisering påverkar dessa barn. I resultatet har vi även kommit fram till att stigmatiseringen har en betydande inverkan i barns vardagliga liv som har en frihetsberövad förälder. Stigmatiseringen påverkar hur individen betraktas av samhället men även hur de betraktar sig själva (Goffman 2020). Barnen i fråga upplever känslor såsom skuld och skam. Detta är en av anledningarna till varför dessa barn väljer att socialt isolera sig och börjar leva sig in i tystnadskulturen för att undvika stigmatiseringen och omgivningens fördomar. De blir en dold grupp för samhället som inte uppmärksammas. En av konsekvenserna som medföljer är att barnen går miste om den hjälpen som de behöver för att vardagen ska kunna underlättas genom exempelvis stöd. En av intervjupersonerna lyfter dock också fram att barn kan tycka det är jobbigt att hålla en sådan hemlighet för sina närmsta vänner och att de därför brukar dela med sig av det till dem. Koncentrationssvårigheter i skolan är någonting som lyfts fram av samtliga intervjupersoner och att detta kan leda till försämrade skolprestation. Barnens svårigheter i skolan lyfts upp i majoriteten av den tidigare forskningen som samlats, särskilt i följande litteratur (Long et al. 2021), (Hellfeldt et al. 2018) (Sheehan & Levine 2011) och (Barnombudsmannen 2004). Skolan kunde underlätta vardagen för en del barn då den sågs som en fristad man kunde fly till och få stöd av en vuxen medan för andra barn upplevde skolan som mer hot och stress som tillfördes i deras vardagliga liv. Utifrån intervjupersonernas erfarenhet menade de på att många barn kan uppleva vardagen som lugnare efter att föräldern fått sin dom. Detta då det kan ha varit kriminalitet och missbruk involverat. En av intervjupersonerna beskrev det som att livet blir förutsägbart för barnet igen. Relationen mellan barnet och föräldern som är frihetsberövad har mycket att göra med hur relationen var innan domen och detta lyfts av samtliga intervjupersoner. Detta kommer i sin tur påverka kontakt mellan barnet och dess förälder under fängelsetiden. Relationer till vänner kunde ibland ses som mer komplexa på grund av att de inte alltid kunde dela med sig om sin situation eller att de vetande vännerna sakta men säkert drog sig undan.

Någonting som stod ut på samtliga intervjuer var att alla intervjupersoner pratade utifrån att det var pappan som var fängslad när de skulle ta upp exempel. Detta menar intervjupersonerna beror på att det är flest män som sitter i fängelse. Detta lyfts även fram av Hellfeldts et al (2018) där de lyfter fram att i majoriteten av fall så är det pappan som är frihetsberövad.

Utifrån den kunskap vi har fått nu anser vi att socialtjänsten borde utveckla fler riktlinjer kring dessa barn. Vår studie kan inte generaliseras till andra populationer än den undersökta. Detta då det är en andrahandskälla samt att det inte är tillräckligt många som vi intervjuar. Vi hade svårt att hitta relevant forskning för att besvara vårt syfte och anser därför att det behövs mer forskning kring barn vars föräldrar är frihetsberövade. Detta för att i sin tur kunna se vad för hjälp och stöd de behöver för att sedan kunna ge dem det men även för att sprida kunskap till andra kring deras situation. Vårt arbete kan användas för att ta reda på mer kring hur dessa barn påverkas och kanske väcka ett intresse hos andra att forska vidare kring detta ämne.

7 Referenser

- Ahrne, Göran and Svensson, P (2022) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Alvehus, Johan (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod : en handbok*. Stockholm: Liber
- Barnombudsmannen (2004) *Straffa inte barnet! En studie av barnperspektivet inom kriminalvården*.
- Björkhagen Turesson, Annelie (2009) *Mor i fängelse: mödrar och barn berättar: en analys av ungdomars resiliensprocess*. Göteborgs universitet: Institutionen för socialt arbete.
- Broberg, Anders, Pehr Granqvist, Tord Ivarsson, Pia Risholm Mothander (2006) *Anknytningsteori : betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber
- Daquin, Jane C, Stephen J. Clipper, Amanda Rude & Leah E. Daigle (2023). Family incarceration and prison adaptation: Investigating the impact of family incarceration history on prison misconduct. *Journal of Criminal Justice*, 86 p.102031.
- Dobbie, Will, Hans Gronqvist, Susan Niknami, Marten Palme och Mikael Priks (2018). The Intergenerational Effects of Parental Incarceration. *SSRN Electronic Journal* no. 24186
- Goffman, E. (2020). *Stigma: Den stämplades roll och identitet*. 5. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Goldberg, Ted (2010) *Samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur.
- Jane C. Daquin, Stephen J. Clipper, Amanda Rude, Leah E. Daigle (2023) Family incarceration and prison adaptation: Investigating the impact of family incarceration history on prison misconduct
- Kaiser, Niclas & Mattias Lundberg (2018). *Psykologi för vårdprofessioner*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Kjellstrand, Jean M, Wendy M. Reinke & J. Mark Eddy (2018). Children of incarcerated parents: Development of externalizing behaviors across adolescence. *Children and Youth Services Review*, 94, 628-635.
- Kvale, Steinar och Svend Brinkmann (2021). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Hellfeldt K, Å Källström & Per-Åke Nylander (2018) Efter en barndom med en förälder i fängelse: - hälsa, utsatthet och sociala relationer I: Björkhagen Turesson, A & A. Staaf (2018) *Kriminalvården*. Studentlitteratur AB, Lund.

Larsen, Ann Kristin och Hans Dalén (2019) *Metod helt enkelt : en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerups.

Leeson, Caroline & Julia Morgan (2022). Children with a parent in prison England and Wales: A hidden population of young carers. *Child Care in Practice*, 28(2), 196-209.

Long, Tony et al (2021) Improving Outcomes for Children Affected by Parental Involvement with the Criminal Justice System in Scotland. *Applied Research in Quality of Life*. 17:1883–1908

Michailakis, Dimitris, Jenny Gillingsjö och Annna Olaison (2020) Tolkannde innehållsanalys.

Nesmith, Ande & Ebony Ruhland (2008) Children of incarcerated parents: Challenges and resiliency, in their own words. *Children and Youth Services Review* 30, 1119-1130.

Poehlmann-Tynan, J., Cuthrell, H., Weymouth, L., Burnson, C., Frerks, L., Muentner, L., Holder, N., Milavetz, Z., Lauter, L., Hindt, L., Davis, L., Schubert, E. and Schlafer, R. (2021) “Multisite randomized efficacy trial of educational materials for young children with incarcerated parents,” *Development and Psychopathology*. Cambridge University Press, 33(1), pp. 323–339.

Sheehan, Rosemary & Gregory Levine (2011) *Parents as prisoners: maintaining the parent-child relationship*. Final report for the Criminology Research Council.

Socialstyrelsen (2018) *Barn med frihetsberövade föräldrar*. Kartläggning och analys.

Trost, Jan (2017) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Bilaga 1

Hej!

Tack för att ni valt att medverka i vår studie! Här nedan kommer lite information som kan vara bra att veta inför intervjun.

Vårt syfte med studien är att undersöka på vilket sätt ett barn påverkas av att ha en förälder som är frihetsberövad. Detta utifrån ett emotionellt och beteendemässigt perspektiv men även utifrån hur vardagslivet påverkas och vilken inverkan själva separationen har på detta.

Undersökningen görs utifrån insamlat material i form av intervjuer med personer som arbetar med dessa barn. Det är därför deras upplevelser som arbetet också utgår ifrån.

Intervjun kommer att vara ungefär 1 timme lång och ingenting behövs förberedas i förhand. Den som blir intervjuad har rätt att avbryta intervjun när som helst. Vi hoppas på att få spela in intervjun för att smidigare kunna analysera det material vi samlar in. Inspelningen kommer att raderas efter att arbetet är färdigt. Den inhämtade informationen kommer endast att vara behörig för oss och eventuellt vår handledare. Alla utomstående har alltså ingen tillgång. All information som vi får ta del av kommer endast att användas i forskningssyfte och endast till denna studie.

Vi utgår ifrån att deltagarna förblir anonyma i vår studie. Era personuppgifter kommer endast vi ha tillgång till.

Om ni har någon ytterligare fråga, får ni gärna kontakta oss. Våra kontaktuppgifter står här nedan.

Med vänliga hälsningar

Eranda Ajvazi
Student
Mail
Telefonnummer

Blerta Hajzeri
Student
Mail
Telefonnummer

Vår handledare:
Annelie Björkhagen Turesson

Bilaga 2

Samtyckesblankett

Jag samtycker till att frivilligt delta i studien som handlar om barn vars föräldrar är frihetsberövade.

Jag samtycker till att jag fått information om att jag när som helst kan dra mig ur.

Jag samtycker till att de uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i informationsbrevet.

Jag samtycker till att intervjun får spelas in i forskningssyfte. Jag är medveten om att studien kommer att offentliggöras.

Plats och datum

Underskrift och namnförtydligande

.....
.....

Bilaga 3

Intervjuguide

Korta snabba frågor innan vi börjar

1. Kan ni börja med att berätta lite kort om er verksamhet?
2. Vad har ni för roll inom verksamheten?
3. Hur länge har ni jobbat här?
4. Vad har ni för utbildning?
5. Annan arbetslivserfarenhet?
6. Varför ville ni jobba med detta?
7. Hur kommer barnen i kontakt med er?
8. Samverkan med andra myndigheter? Vilka?

Tema 1 - Separation i form av beteende och emotion

1. Hur upplever ni barnens reaktion vid separationen om det är så att ni träffat på barnen tätt inpå? (känslor, beteende m.m.)
2. Hur kan det se ut för ett barn en tid efter separationen från föräldern?
 - a. Hur påverkar föräldrarnas frånvarande barnet?
3. Är det vanligt att barnet vill träffa sin förälder?
 - a. Om ja, hur sker kontakten mellan dem?
 - b. Om nej, vad är den vanligaste anledning till varför de inte vill?
4. Upplever ni relationen mellan barn och förälder förändras efter att föräldern åkt in?
 - a. Om ja, hur?
5. Hur upplever ni att kontakten mellan barnet och föräldern är efter att straffet har avtjänats?
6. Har barnen som kommer hit ofta en trygghetspunkt i sitt liv utöver föräldern som sitter i fängelse?
7. Hur kan beteendet hos dessa barn se ut?
(lugna? aggressiva?)
8. Hur upplever ni att barnens beteende i interaktion med andra?
9. Upplever ni att föräldrarnas frånvaro kan leda till beteendeproblematik?

- a. Om ja, på vilket sätt?
1. Vilka känslor har ni uppfattat är vanliga att ha hos dessa barn?
2. Hur har dessa känslor påverkat dem?

Tema 2 - Vardagsliv

10. Hjälper ni till med att upprätthålla kontakt mellan barnet och den intagne föräldern?
 - a. I sådana fall, hur då?
11. Uppfattar du att barnen upplever att vardagen blir lugnare efter att föräldern åker in?
12. Hur brukar relationen se ut till föräldern som är frihetsberövad respektive till föräldern som inte är det?
13. Hur kan relationerna till utomstående se ut?
14. Hur uppfattar ni att det brukar gå i skolan för dessa barn?
 - a. Vänner?
 - b. Lärare?
 - c. Skolarbete?
15. Är det vanligt att barnen bor kvar med den andra föräldern?
 - a. (Hur kan det då se ut?)
 - b. (Ekonomiskt, relation, etc)
16. Upplever ni att barnen kan vara socialt isolerade?
17. Upplever ni att barnen kan vara socialt isolerade?
18. Hur påverkas barnet av samhällets syn på deras situation?

Övriga frågor!

- Vad tycker ni är mest komplicerat med att jobba med barn i dessa situationer?
- Är det någonting du känner att du vill lägga till?